

ՄԱՐԱՆԻ

Ի. ՏԱՐԻ ԹԻ 50 (1350) ՀԱՐԱԹ, ՅՈՒՆԻՎԱՐ 19, 2008
VOLUME 27, NO. 50 (1350) SATURDAY, JANUARY 19, 2008

Պաշտօնաթերթ՝

MASSIS Weekly
1060 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԵՆ

ՀՐԱՆԴ ՏԻՆՔ
ՄԵՐ ՆՈՐ ՕՐԵՐՈՒ
ՊԱՐԱՆԶԱՏԻՐՈՒԹԵԱՆ
ՈԱՅՎԻՐԱՆ

ՏՕՔՆ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Որբան պահանջատէր՝ նոյնիքան
արդարակորով։ Որբան ազգային՝
նոյնիքան համամարդկային։ Որբան
օրինակելի հայր, ամուսին, կեան-
քի ապահովութեան փարած մարդ՝
նոյնիքան, մարդու երշանկութիւնը
իր երազը դարձուցած նախախ-
նամօրէն ընտրեալ, բոլորին բաց-
ուած բարախուն սիրու։ Որբան հա-
լածական ու մահուան սպառնա-
լիքներու ենթակայ՝ նոյնիքան, մար-
դու ազատութեան նուիրեալ ան-
վեհեր մարտիկ, որ իր ընդհանրա-
կան ազգային-հայրենասիրական,
ընկերային, համամարդկային
առաքելատիպ վարքագիծով, կրյի-
շեցնէ մեր ազգային ազատազրա-
կան պայմարի ու ահկիրաներէն։ Փա-
րամազն ու Տօքր Պեննէն, Վանիկն
ու Երուանդ Թօփուզեանը ու Միւս-
ները, որոնին կախաղան բարձրա-
ցան այն սկզբունքներուն համար,
որոնին իրը եղան..

Ա.հա՛ Պոլսոյ «Ակօս» շաբա-
րաբերթի խմբագիր՝ 52 տարեկան
Հրանի Տիենի, որուն կեանիթին վախ-
նանական ժամկէտը հնչեցուցին
դարանակալ թրքածին բարբարոս
ահաբեկիչին արձակած չորս փամ-
փուշտները, թուականիս ուղիղ
տարի մը առաջ, Յունուար 19, 2007-
ին:

Տինմի այս պահանջատիրութիւնը ազգային բնոյր չունելը միայն: Արդարութեան դիրքերու վրայ կանգնած, Տիմի, իբրև բրահայ յա-ղաքացի, միաժամանակ կը հե-տապնդէլ Թուրքիոյ բարոյական վերականգնումը միջազգային քա-տերաբեմին վրայ: Ան կը ձգտէր Ցեղասպանութեան նանաչումով, Թուրքիան դուրս քերել միջազգա-յին հանրային կարծիքին առջև ծփ-ծաղելի, այլ, խայտառակ իրավի-նակէն: Տարակոյն չկար Տիմի հա-մար, որ այդ նանաչումը, նաեւ, պի-տի սատար հանդիսանար հայ-

ԼԵՒՆ ՏԵՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ. «Ո՞Չ ՈՒԽԱՍՏԱՆԻՆ ԿԸ ԴԻՄԵՍ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ, Ո՞Չ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ, Ո՞Չ ԵՒՐՈՊԱՅԻՆ...
ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԲՆՏՐԻ ԻՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՅ»

Մօտ տասը տարուայ ընդմի-
ջումէ ետք, Յունուար 11-ին ՀՀ
առաջին նախագահ եւ նախագահի
թեկնածու Լեւոն Տէր-Պետրոսեան
հանդիպում ունեցաւ լրագրողնե-
րու հետ «Մարիոթ Արմենիա»
հիւրանոցի «Տիգրան Մեծ» դահ-
լիճէն ներս:

Ասուլիսին ներկայ եղող լրագրողները հարցեր ուղղեցին Ռուսաստանի հետ յարաբերութիւններուն, ընտրութիւնները կեղծելուն, 1996-ի ընտրութիւններուն, դաշնակցութիւնը արգիլելուն, զարաքաղեան բանակցութիւններուն և բազմաթիւ այլ հարցերու շուրջ:

Տէր-Պետրոսեանին հարց
տրուեցաւ թէ՝ նախագահ ընտրուե-
լու պարագային ինչպէ՞ս պիտի
կառուցէ յարաբերութիւնները Ռու-
սաստանի հետ, եւ արդեօ՞ք կը
պատրաստուի մինչեւ նախագահա-
կան ընտրութիւններ այցելել այդ
երկիրը: «Ես որեւէ տեղից տղայ
չեմ բերելու: Սա մոռացէք: Դա իմ
ոճը չէ: Ո՞չ Ռուսաստանին կը
դիմեմ օգնութեան, ո՞չ Ամերիկա-
յին, ո՞չ Եւրոպային. ոչ Ֆէկին: Ես
դրսի աջակցութեան կարիքը չու-
նեմ: Դրսից ինձ տրուած իշխանու-
թիւնը պէտք չէ: Եթէ սկսուենդի
վրայ ինձ իշխանութիւն բերեն
Ռուսաստանից, Ամերիկայից, չգի-
տեմ որեւէ այլ երկրից, ես այդ
սկսուենդին մի հատ էլ ծաղկիկ
կ'աւելացնեմ, ետ կը վերապարձնեմ

ՊԵՅՐՈՒԹԻՒՄ ՄԵԶ ՊԱՏԱՀԱԾ ՊԱՅԹՈՒՄԻՆ ՎԻՐԱՒԴՈՒԱԾ ԵՆ ՀԻՆգ ՀԱՅԵՐ

Երեքշաբթի, Յունուար 15-ին
Պէլոռութի մէջ պատահած ահաբեկ-
չական պայթումի մը հետեւանքով
սպաննուած են երեք անձեր, իսկ
վիրաւորուած՝ 26 ուրիշներ: Վի-
րաւորներուն մէջ կը գտնուին հինգ
հայեր՝ Կարպիս Մարգարեան, Տիգ-
րան Օհանճեան, Կարինէ Քեքչճեան
- Քէօշէեան, Մարալ Սիւրմէնլեան
և Սարգիս Գարամանուկեան:

Հայկական բազմաթիւ հաստատութիւններու վայր հանդիսացող Քարանթինսա-Տորա մայրուղիին վրայ տեղի ունեցած պայմանը թիրախ ունեցած է ամերիկեան դեսպանատան պատկանող ինքնաշարժներէն մին:

Հաստ լիբանանի ոստիկանութեան փոխանցած տեղեկութիւններուն, պայմանագրութիւններուն, «Հոնտա» ինքնաշարժի մը միջոցաւ, որուն մէջ զետեղուած էին 20 քիլոգրամ պայմանագրութիւններ:

Ամերիկան դեսպանատան
ինքնաշարժին մէջ գտնուող պաշտօնեաները ազատուած են, սակայն

**Լեռն Տէր.-Պետրոսեան մամլոյասուլիսի ընթացքին. կողքին՝
Յախընտրական շտապի մամլոյ բարտուղար Արման Մուսինեան**

իրենց: Ինձ պիտի ընտրի իմ ժողովուրդը: Եւ աշխարհը պիտի հաջուի նստի իմ ժողովուրդի ընտրութեան հետ», պատասխանեց առաջին նախագահը, աւելցնելուոր, Ռուսաստանին ապացուցելուան չունի եւ 8 տարի եղած է իշխանութեան վրայ եւ այդ տարիներուն Հայաստան Ռուսաստանի հետ ունեցել է լաւագոյն յարաբերութիւններ:

Ի պատասխան այն հարցին,
թէ նախագահական ընտրութիւն-
ներուն յաղթելու պարագային
Լեռնային Ղարաբաղի բանակցու-
թիւնները ո՞ր ելակէտէն պիտի
սկսի, նախկին նախագահը ըստ,
որ դարաբարձեան բանակցութիւն-
ներու գործընթացը համակարգ
մըն է, որ սկսած է 1992 թուակա-

ՄԵԹԻՒ ՊՐԱՅԶԱՆ ՅՈՅՍՈՎԿ Է, ՈՐ ՆԱԽԱԳԱՅԱԿԱՆ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՉԵՆ ԱԶԴԵՐ ԲԱՆԱԿՑԱՅԻՆ
ԳՈՐԾՄԱԹԱՑԻ ԿՐԱՅ

Եւրոպայի Ապահովութեան
եւ Համագործակցութեան Կազմա-
կերպութեան (ԵԱՀԿ) Մինսկի խուժ-
բի ամերիկացի համանախագահ
Մէթիւ Պրայզա Երեքաբթի, Յուն-
ուար 15-ին Երեւանի մէջ պա-
տասխանելով լրագրողներու հար-
ցերուն, յոյս յայտնեց, որ Հայա-
տանի մէջ կայսարակիք նախագա-
հական ընտրութիւնները չեն ազ-
դեր դարաբաղեան հարցի բանակ-
ուութիւններու մասի:

«Ես յոյս ունեմ, որ չեն
ազդի», - ըստ ամերիկացի բարձ-
րաստիճան գիւտանագէտը: - «Յա-
մենայն դէպս, տպաւորութիւն կայ
որ բոլոր թեկնածուները կողմ են
յառաջընթացին: Նախագահ դար-
ձած ունէ անձ իրաւունք ունի
մեկնաբանել սեղանի վրայ եղած
փաստաթուղթը: Բայց ես զգացո-
ղութիւն ունիմ, որ բոլոր թեկնա-
ծուները կը գիտակցին ինդիրի
գինը, եւ այն փաստաթուղթը, որ
դրուած է սեղանին, արդար է ե-
հաւասարակշռուած: Եւ մենք պէտք
է միայն աշխատինք մնացած փոքր
տարակարծութիւններու վրա!»:

Յունուար 14-ին Երեւան ժամանած համանախագահները, ըստ Մէթիւ Պրայզվայի, բերած են այն փաստաթուղթը, որ ներկայացուած էր Հայաստանի եւ Ասրապէջձանի արտաքին գործոց նախարարներուն՝ Մատրիտի մէջ:

Երեւան ժամանելիք առաջ Մէթիւ Պրայզա եւ իր երկու գործընկերները՝ ոռուսաստանցի Եռուրի Մերզլեակով եւ Փրանսացի Պեռնար Ֆասիէ, Պաքուի մէջ լսած են Ատրպէցճանի նախագահի իլհամ Ալիեւի տեսակէտը։ Երեւանի մէջ անոնք հանդիպեցան Ռոբերտ Քոչչարեանի, Սերժ Սարգսեանի եւ Վարոռան Օսկանեանի հետ։

Ամերիկացի համանախագահի
կարծիքով, կարելի չէ կանխագու-
շակել, թէ արդեօք համաձայնու-
թիւն կը գոյանայ մինչեւ Հայաս-
տանի նախագահական ընտրու-
թիւնները։ Կարեւորը, ըստ Պրաց-
զայի, բանակցութիւններու գոր-
ծընթացն է՝ «կողմերը ունին իրենց
մօտեցումները» եւ «նախագահնե-
րուն պէտք է ժամանակ տալ ու-
սումնասիրելու փաստաթուղթը»։

ՏՐԱՆԴԱԿԱՆ

ՇՐԱՆԴԱԿԱՆ ԱՊՐՈԽԻ Է ՄԵՐ ՄԵԶ, ՄԵՐ ՄՐՏԵՐՈՒՄ

(Մահուան Առաջին Տարելիցի Առթիւ)

ՓՐՈՖ. Ա.Ի.Ե.ՏԻ.Ս.Փ.Ա.Փ.Ա.Զ.Ե.Ա.Ն

2008 թուականի Յունուարի տասնինն է: Այսօր լրանում է «Ակոս» շաբաթաթերթի անխոնջ խմբագիր՝ Հրանդ Տինգի վայրագ սպանութեան առաջին տարելիցը:

2007 թ. Յունուարի 19ին թուրք աղքանամոլները անողոք հաշուեարդար տեսան Հրանդ Տինգի նկատմամբ: Նրա եղենացին կորուստը բուռն զայրոյթ առաջացրեց ոչ միայն թուրքիայում եւ Հայաստանում, այլև ամբողջ աշխարհում:

Կեանքից հեռացաւ վաստակաշատ լրագրողը, խիզախ եւ արդարամիտ, մարդկացին իրաւունքների պաշտպանութեան անխոնջ մարտիկը: Նա առաջին հայն էր, որ թուրքիայում ճշմարտութեան պատճշի վրա կանգնած դատապարտեց Հայոց Յեղասպանութիւնը:

Մեղանիս վրայ է 2007 թ. Յունուարի 26ին, Հրանդ Տինգի մահից մէկ շաբաթ յետոյ լոյս տեսած «Ակոս» շաբաթաթերթի բացառիկը, որը ամբողջութեամբ նուիրուած է Հրանդ Տինգի անմար լիշտապակին:

Հարկ եմ համարում նշել, որ այդ բացառիկ թիւը ինձ էր նուիրել բարեկամմա՝ հանրածանօթ ճարտարապետ Վարուժան Ակշեհիրեանը:

Կարուում եմ վշտակցութեան գրութիւնները, դիտում յուղարկաւորութեան նկարները եւ սիրու լցուում է յուզմունքով եւ տիրութեամբ: Երկու միջուկով, 35 մէծադիր էջերից բաղկացած շաբաթաթերթում ընդգրկուած են բազմաթիւ ցաւակցական գրութիւններ՝ առանձին կազմակերպութիւններից, միութիւններից, եկեղեցական խորհուրդներից, պաշտօնատար անձերից, բարեկամներից եւ գործընկերներից: Բերուած են նաեւ թուրքիայում, Հայաստանում եւ արտասահմանում հայտարարուող թերթերից քաղուած հատուածներ, որոնք առնչուում են Հրանդ Տինգի քատմնելի սպանութեան եւ

նրա մարդկացին վեհ կեցուածքի հետ:

Այն էլ նշեմ, որ հայերէն բաժինը բաղկացած է 5 էջերից, իսկ մնացածում ընդգրկուած նիւթերը թուրքերէն են:

Հայերէն բաժնում բերուած են կ. Պոլսի պատրիարք՝ Մեսրոպ Մրբագան Մութափեանի գամբանական խօսքը նուիրուած Հրանդ Տինգին, ինչպէս նաեւ նրա կողակցի Ռաքել Տինգի հրաժեշտի նամակը: Բերուած են նաեւ Հրանդ Տինգի մտերիմ ընկերների եւ գործընկերների սրտառուուչ խօսքերը:

Թուրքերէն բաժնում բերուած վշտակցական գրութիւններում, թուրք առաջադիմ մտառուականութիւնը խորը զայրութիւնը մնացատում է այդ քատմնելի ոճիրը գործադրուուններին եւ յատկապէս կանգ առնուած Հրանդ Տինգի մարդկացին վեհ գաղափարների, համերաշնութեամբ նուիրուած նրա ազնիւ կեցուածքի ու համարձակ բնաւորութեան վրայ:

Անցաւ մէկ տարի այդ ահաւոր եղենացին օրից, բայց Հրանդ Տինգի ապրում է աշխարհի առաջադիմ մարդկութեան սրտերում:

Թո՞ղ որ Աստուծոյ լուսաւոր կանթեղը առյաւէտ բոցկլտայ նրա շիրմին վրայ:

Ստորեւ, թրքերէնից մեր թարգմանութեամբ ընթերցողին ենք ներկայացնուած վերոցիշեալ վշտակցական գրութիւններից մի քանիսը:

ՀԱՆԳԻՄ ՔՆԻՐ

ՄՈՒՐԱՏ Ա.ՔՍՈՑ

Մեր կայթէջի մէջ նո բոլոր երիտասարդ ընկերները, որտեղ որ եղել են միաբերան ասել են՝ «Մեր եղբօրը խփեցին»: Իրականում, Հրանդը նոյնպէս իմ մեծ եղբայրն էր: Մեծ եղբօրս խփեցին իմ ձեռնութից: Նատ լաւ, ի՞նչ շահեցին: Միքէ՞ կարծեցին, որ հանգչելու է այս ազատուրեան կրակը, այս հաւասարութիւնը, այս եղբայրութիւնը, այս դեմոկրատական կրակը: Ոչչի հանգչելու: Զենք սույն է: Չանչ իմ մեծ բողնութիւնը, որովհետեւ չկարողացանքներան պաշտպանել եւ տէր կանգնել: Շատ իւրայատու մի անձնաւորութիւն էր: Զիասկացանքներա արժէքը, չկարողացանքներան ապրեցնեն: Մենք կորցրինք Մալարիայի Հրանդին, Թուրքիայի Հրանդին, Աշխարհի Հրանդին:

Թրբութիւնը վիրաւորելու համար նրա հանդեպ յարուցուած դատի ամենադժմակ օրերն էին:

Հեռախոսով կապուեցինք իրար հետ:

- Երէ, այս դատավարութիւնը իմ դէմ վեին արձակի, հեռանալու եմ Թուրքիայից, - ասաց նա:

- Ոչ մի տեղ չես կարող գնալ: Այս տեղը որքանով որ մերն է, այնքան էլ նո հայրենին է: Զենք կարող նեզ ոչ մի տեղ ուղարկել:

Հիմա զղումնեմ, երանի թէ ասած լինելի «Գնա Հրանդ... Գնա, որքան որ կարող ես հեռու զիա: Մենք չենք կարող նեզ պաշտպանել: Մենք աղաւնիներին էլ կը սպանենք»:

Այս տեսանկիւնից թէ՝ վշտի մէջ եմ եւ թէ՝ շփոքահար:

ԱՅԻ ՄԻՐԾԸ

ՆԻՀԱԼ ԻՆՃԻ ՕՂԼՈՒ

Մօտաւորապէս 10 տարի առաջ, երբ առաջին անգամ լսեցի Հրանդին, զգացի որ ծանօթերի առաջը վակէ էին և ի հրանդին ի հրանդին... Մյուս տարին անձնայատուկ մտաւորականի հետ: Այս առանձնայատկութիւնը բխում էր խօսելու ընթացքում նրա բիւրեղեայ:

Անցած ժամանակաշրջանում նա նկատեցի, թէ՝ այդ սիրտը որքան մեծ է, համարձակ, սիրով լցուն եւ բարիացակամ:

Հրանդի հետ ծանօթանալը երէ մեծ բախտաւորութիւն էր ինձ համար, ապա կորուստը առաւելի ցաւալի:

Լոյսի մէջ պարկես, սիրելի Հրանդ:

Հանգիստ նմիր Հրանդ, այս հողերը նո յաւիտենական հայրենին են, նոյնպէս նւ մերը:

Հանգիստ նմիր Հրանդ, դու չկաս, բայց մենք կան:

ՄԵՇ ԿՈՐՈՒՄ ԱՇԽԱՏՀ ՀԱՄԱՐ

ՆՈՒՐՃԱՆ ՊԵՃԻՏԵԱՆ

Այնպիսի մի տարիին մէջ եմ գտնւում, որ տեւապէս ականատես եմ լինում ընկերներին եւ ազգականներին կեանին հեռանալուն: Այնուհետեւ դեռ ոչ մի կարծեցին, որ հանգչելու է այս ազատուրեան կրակը, այս հաւասարութիւնը, այս եղբայրութիւնը, այս դեմոկրատական կրակը: Ոչչի հանգչելու: Զենք սույն է: Նրա մասին գրուած գովասանի գրութիւնները կարդալով հոնգու-հոնգուր լաց եմ լինում: Հրանդի ամրող աշխարհի համար ծանրագույն կորուստներից մէկն էր: Մարդկային իրաւունքների պաշտպանները կորցրին ամենազիցիկ ձայն ունեցողներից մէկին:

ԵՍ ԿՈՐՑՐԻ ԻՄ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԻ ՄԵԿԻՆ

ԹԻՒՐԳԱՆ ՇՈՐԱՑ

Մանկութիւնից մէջ եմ գտնելում, որ տեւապէս ականատես եմ լինում ընկերներին եւ ազգականներին կեանին հեռանալուն: Այնուհետեւ դեռ ոչ մի կարծեցին, որ հանգչելու է այս ազատուրեան կրակը, այս եղբայրութիւնը, այս դեմոկրատական կրակը: Ոչչի հանգչելու: Զենք սույն է: Նրա մասին գրուած գովասանի գրութիւնները կարդալով հոնգու-հոնգուր լաց եմ լինում: Հրանդի ամրող աշխարհի համար ծանրագույն կորուստներից մէկն էր: Մարդկային իրաւունքների պաշտպանները կորցրին ամենազիցիկ ձայն ունեցողներից մէկին:

ԵՍ ԿՈՐՑՐԻ ԻՄ ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԻ ՄԵԿԻՆ

ԹԻՒՐԳԱՆ ՇՈՐԱՑ

Մանկութիւնից մէջ վեր իմ շրջապատում եղել են տարբեր անհատներ, տարբեր կորնեների պատկանող ընտանիքներ: Տարիներով պայտել ենք միասին, միատեղ հասակ առել, հարեւանուրեան մէջ եղել: Մեր եփած նաշերը կիսել ենք իրար հետ: Մրտամուտ բարեկամուրին ենք մի լինում: Հրանդի ամրող աշխարհի համար ծանրագույն կորուստներից մէկն էր: Մարդկային իրաւունքների պաշտպանները կորցրին ամենազիցիկ ձայն ունեցողներից մէկին:

ԱՊԱՌՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԻՐԱԺԵՆ Է

ԵՐԻՔԵՐ ՈՒԾ ԶԵՐԱՔՆԵԼՈՒ
ԶԵՐ ԱՊԱՌՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԵՏՏՐՈՍ ԱՄՐՈՆԵԱՆ

818 500-9585 ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway . Glendale, CA 91205
E-mail: BMaronian@AOL.com ONE EIGHT HUNDRED FOUR "HAI-TAD"

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ԶԱՍԻԱԿ ԵՒ ԱՆՁՈՒԳԱԿԱՆ ՇԵՐՈՍ **ԶՈՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ** (ՄԱՐՈՒԱՆ ՑՕ-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Յ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
«ԱՐԱՐԱՏ»

Խորունկ ու յաւերժական
ձգտում մը կը առզորէ մարդ էսկը,
նուածելու ազնուազոյն առաքինու-
թիւնները եւ մտքի ու նկարագրի
այն բացարիկ ու վսեմ յատկանիշ-
ները՝ որոնք կատարելութեան պատ-
ուանդանին խարիսխը կը կազմէն։
Բայց անհատը, հակառակ ճշմա-
րիտ մեծութեան փառքին համանե-
լու իր տենչանքին՝ կը մաքառի
անոր ստորոտի կիրճերուն, ծերպե-
րուն ու սեպերուն մէջ, յաճախ
մատները արիւնլուայ կամ սիրտը
բզքուած, դէպի վեր մազլցելու
իր չարչարագին ճիգերէն։ Եւ մարդ-
կային լաւազոյն շնորհներուն մարդ-
նաւորումը կը մնայ հեռաւոր, ան-
մատչելի բարձունք մը, այնքան
մօտ ու մտերիմ երեւելով հան-
դերձ։

իոնարհ, սրտառուչ մեծանձն-
նութեամբ մը՝ զանգուածներ ոչ
միայն ճանչցեր ու ներբողեր են
անոնց իմացական հանձարը, ամվե-
հեր քաջութիւնը եւ գերազոյն
զոհաբերութիւնը, այլ երկիւղած
պաշտամունքով խոնարհներ են
անոնց անձերուն, արարքներուն ու
հմայքներուն առջեւ։ Զանգուած-
ներ ոչ միայն անտեսեր, սրբեր են
իրենց մուայլ առօրեացի պայծա-
ռացումին եւ երկաթէ կամ խաւարէ
ձուլուած շղթաներու խորտակու-
մին համար պայքարող հերոսնե-
րուն ու սուրբերուն մարդկային
արատներն ու վրիպումները, այլ
յաճախ զանոնք օժտեր են գերբնա-
կան զօրութեամբ եւ աստուածային
առաքինութիւններով, անոնցմէ
հեքեաթներու առասպելական դիւ-
ցագները կերտելով։

Ազգային հերոսի իր անվիճելի տիտղոսին ու շքեղ փառքին մէջ՝ Անդրամնիկ Եղաս բիւրեղացած մարմնացումը այդ բացառիկ յատկութեանց։ Եւ այսօր, իր մահէն 80 տարիներ ետք, ան աւելի սէկ ու տիրական սաւառնումով մը կը թառի մեծութեան ու յաւերժութեան պատուանդանին վրայ։ Զայ ժողովուրդին ինքնապաշտպանութեան ու ազատագրման գոյամարտը թրքական յափշտակիչ, կործանարար բռնակարութեան դէմ՝ անձնուրաց, քաջարի յեղափոխական

պետերու լուսապսակ փաղանգ մը
արտադրեց: Աւետիսեան եւ Տա-
մատեան, Միո Շահէն, Եկարեան ու
Եղողովեան, եւ Մուրաստ ու Ժի-
րայր ու Փարամազ եւ Գէորգ Զա-
ւուշ, Սերոբ, Մուրաստ ու Դուման,
իրենց զինակլիցներով, որեւէ ժողո-
վուրդի ազատամարտին մէջ պիտի
շողային իրենց անընկճելի կորո-
վին, ազգի ու հայրենիքի հրեղէն
սէրին ու կախաղանի ու եաթաղա-
նի մշտական սարսափին տակ՝ անոնց
պաշտպանութեան վահան դառնա-
լու պողպատէ կամքքին ու հերոսա-
կան քաջութեան լատկանի, ներով:

Բայց տակալին անոնցմէ տարբեր ու վեր եղաւ Անդրանիկի։ Գաղափարախօս, հայրուկ ու ռազմիկ այդ հականերու անտառին մէջ՝ Անդրանիկ բարձրացաւ վիթխարի, ահարկու կաղնիի մը պէս, իր առեղծուածին ու կախարդանքին խորհուրդը ափուելով բոլորին վրայ, կենսաւորող ստուերի մը նման։ Անոնց կազմած հոյակապ, պերճագեղ լեռներու շղթային մէջէն՝ Անդրանիկ կը ցցուէր վեհափառ, սլացիկ, անմատչելի կատարի մը պէս, անանձնական ու հպարտ իսանդաղատանքով մը ժպտելով ու հսկելով անոնց վրայ։

ի՞նչ էր պաղտնիքը անոր մեծութեան, Անդրանիկի մէջ, զմայլելի համադրումով մը, միաձուլուած էին բոլոր այն յատկանիշներն ու առաքինութիւնները, որոնք հայ պատագրական պայքարին տեսմիլքը, նպատակը եւ անոնց իրագործումը կը պայմանաւորէին: Ամբողջ 30 տարի տեսող հայկական ինքնապաշտպանութեան դաժան, օրհասական կոիւներու ընթացքին, 1890-էն մինչեւ 1920, Անդրանիկ հանդիսացաւ անոր ամենէն յարատեւ ու յարձակողական, ամենէն անպարտելի ու դիւցազնական մարտիկը:

Սասունի լեռներէն ու Առաքե-
լոց վանքէն մինչեւ պալքանեան
ու պազմադաշտ, պուլկարական բա-
նակի կողքին իր գօրագունդով եւ
մինչեւ Դիլմանի ճակատամարտը,
պաշարուած Վանի փրկութեան նշա-
նակէտով՝ Անդրանիկի իր սրբազն
ընդվկումն ու ազատարար սուրբ
արձակեց հայոց արիւնարբու, անո-
կան առաջնորդ Առաքելոց առաջնորդ

իսարոյկի մը նման կը ճարճատէր
սէրը հայ գերիվար, հալածուած,
եղերաբախտ ժողովուրդին եւ
թշուառութեան, աւերումի ու մահ-
ուան հովիտ դարձած անոր հայրե-
նիքի համար:

Այդ անմար կրակը վարվա-
րուն, տարերային գորութեամբ մը
մտրակեց Անդրանիկը իր առաս-
պելական կեանքի ընթացքին: Ան
եղաւ ներշնչում ու փամփուշտ, ան
եղաւ զրահ ու նպատակ, - ան
դարձաւ թեւեր, որոնցմով սաւառ-
նեցաւ դիւցազնը իբրեւ արծիւ, իր
մագիները մշտապէս բաց, անարդ
թշնամիին բորենիի կլափը պատ-
ռելու: Եւ իր պայծառ, իմաստուն
աչքերէն՝ ազատութեան բարձունք-
ներու փառքին ու գեղեցկութեան

կայծերով՝ իրեն հետեւող արձիւներուն, բազէներուն ու մըրքահաւերուն հաւատքն ու անձնազոհութիւնը բռնկեցնելու համար:

Հազուադէպ է, որ բռնակալ
լուծի մը զինուորներ ներբող եր-
գեն զիրենք պատուհասող թշնամի
պետի մը համար: Անդրանիկ այդ
անսովոր երեւոյթը եղաւ: Կռուի
կրակին մէջ անվեհեր ու խիզախ էր
իր խոյանքներով եւ ճարտար ռազ-
մավարի խորագիտութեամբ, դար-
ձաւ անխոցելի թուրք եւ քիւրտ
ջարդարարներու աչքին, եւ հան-
դիսացաւ վեհոգի նոյնիսկ սոսիխին
հանդէպ: Զարմանալի չէ, որ անոնք,
սարսափի ու հիացումի խառն զգա-
ցումով Անդրանիկի փառքը եւ
մեծութիւնը կը ներբողէին եւ անոր
անունը ահազանգի նման կը պայ-
թէր անոնց հոգիներուն մէջ:

իր վրէժինդըութեան մէջ անգամ մէծ էր Անդրանիկ: Ան չէր հարուածեր թուրք կամ քիւրտ այլեր, կիներ ու մանուկիներ, երբ

անոնք իսպաղ էին եւ անվնաս: Բայց վրէժը անոր մէջ կը բռնկէր սրբազն ցասումով, երբ Խալիլ փաշալի նման անարգ եղեռնագործ մը կը պատժէր: Մարդու եւ զօրականի այդ յատկանիշներն էին, եւ իր զինուորներուն հանդէպ տածած հայրական հոգածութիւնն ու խանդաղատանքը, որ պաշտամունքի հաւասար մէր ու նուիրում ստեղծեր էին անոնց մէջ, իրենց խօթապետին եւ զօրավարին հանդէպ: Եւ անոնք սիրայօժար կը նետուէին որեւէ թշնամի մարտակոցի դէմ, կը կանգնէին որեւէ մահացու գրոհի առջեւ, եւ կեանքերնին կը նուիրէին յաղթութեան խորանին, եթէ այդպէս հրամայէր զօրավար Անդրանիկ:

Թուրքը անոր թիկունքը չտեսաւ երբեք, բայց յաճախ ճանչցաւ

անոր վրէժինդիր սուրբն փայլն ու
ցասումնալի ներկայութեան եր-
կիւղը: Թշնամիի երեւակայութեան
մէջ՝ Անդրանիկ աճեցաւ ու կու-
տակուեցաւ իբրեւ հեքիաթային
վիշապ մը, որ չարիքն ու բռնու-
թիւնը կը պատուհասէր, անխոցելի
մնալով առըրի, զնդակի ու գաւերու
հարուածներէն: Իսկ հայու շղթա-
յակապ, ահաբեկ էութեան մէջ՝
Անդրանիկ դարձեր էր գերբնական
հերոսներուն վերցառնումը, անոր
անունը վերածուեր էր անառիկ,
անխարդախ խորհրդանիշի մը, որ
գալիք փրկութեան խոստում մըն
էր, ազատութեան հզօր իտէշլին եւ
զայն մարմնացնող դիւցազնական
պայքարի մը զրահներով երաշխա-
ւորուած:

Ալսդրանիկ տարբեր ու մեծ էր
նաեւ, որովհետեւ հայողուկի, ար-
ձակագինի ասպաստակային կուինե-
րէն յետոց, ան յայտնաբերեց նաեւ
ռազմագիտական բացառիկ տա-
ղանդ, երբ կանոնաւոր զօրագուն-
դեր քարեց թրքական բանակնե-
րուն նէծ, պալքանեան եւ կովկաս-
եան ճակատներուն վրայ: Իր քա-
ջութեան ու ճարտարութեան թա-
փը կը բազմապատկուէր հերոսա-
կան խոյանքներովը իր զինուորնե-
րուն՝ որոնք բացարձակ վստահու-
թիւն, անսասան սէր եւ պաշտա-
մունքի հաւասարող նուիրում ու-
նէին Ալսդրանիկ զինուորականին
ու մարդուն հանդէպ, որովհետեւ
ճանչցեր էին անոր անկաշառելի
հայրենասիրութիւնը, անհատական
թէ հատուածական որեւէ նկատու-
մի հանդէպ, անոր անհուն սէրը հայ
ժողովուրդին եւ անսահման հաւա-
տարմութիւնը անոր գերագոյն շա-
հերուն համար, ինչպէս նաեւ անոր
հայրական հոգածութիւնը եւ խան-
դակաթ գորովը ամէն զինուորի,
ամէն պարկեցած հալու համար:

Եւ ինչպէս խիզախ, անվրէպ
ուազմագէտն էր պատերազմի դաշ-
տին վրայ՝ նոյնքան իրատես ու
ճշմարտախոյզ դատողը եղաւ քա-
ղաքական մարզին մէջ: Իր փոթոր-
կալի հեանքի հեքիաթային մաքա-
ռումներուն մէջ մէկ թշնամի ունե-
ցաւ հայ ժողովուրդին դէմ, -
թուրք պետութիւնը եւ մոլեզին
քաջութեամբ մարտնչեցաւ անոր
դէմ: Եւ մէկ ճշմարիտ բարեկամի
հաւատաց, - ոռւս ժողովուրդին,
որուն օգնութեամբ պիտի ազա-
տագրուէին հայ ազգն ու Հայաս-
տանը: Ացպէս թրծուեցաւ զօրա-
վար Անդրանիկը որպէս ազգային
հերոս եւ այդպէս ան կը կանգնի,
լուսեղին փառքով, հայ դիւցազնի
պատուանդանին վրայ:

**ՍՈՅԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՇԱԶԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՊԱՆ 120 ԱՄԵԱԿԻ
ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱԼԵՊԻ ՄԵԶ**

Օրենքը Հիւսիսացին Սուրբիոց
Ս.Դ.Հ.Կ. Վարիչ Մարմինն ու կի-
լիկեան շրջանակը իր բաղկացու-
ցիչ միութիւններով (Հ.Մ.Մ., Նոր
Սերունդ եւ Տիվրունի Ուս. Երիտ.
Միութիւն) մէծ շուքով տօնեցին
Մայր կուսակցութեան հիմնադր-
րութեան 120 ամեակը Հալէպի մէջ,
նախապահութեամբ Ս.Դ.Հ.Կ.ի կեդրը.
Վարչութեան ատենապետ՝ Ընկ. Սեն-
րակ Աճէմեանի; Նոյն առիթով՝
Հայաստանէն Հալէպ հրատիրուած
էր նաեւ Հայաստանի Ս.Դ.Հ.Կ.ի
ատենապետ՝ Ընկ. Տիկին Լիւտծիլա
Մարգիսեանը: Հալէպի Վարիչ
Մարմնի կարգադրութեամբ ամիս
մը առաջ կազմուած էր յոթելինա-
կան յանձնախումբ մը: Ընկ. Հրանդ
Աթթարեան բժախնդրօրէն կազ-
մած էր Կիրակի 9 Դեկտեմբերի
տօնակատարութեան ածբողջական
ծրագիր-յայտագիրը: Կէսօրուաց
ժամը 12ին Հ.Մ.Մ.ի փողերախում-
բի եւ սկառուտներու շքերթ-տո-
ղանցք՝ Հալէպի փողոցներուն մէջ
մինչեւ ժամը 14:30: Երեկոյեան
ժամը 8ին՝ Կրթասիրացի սրահին
մէջ հանդիսաւոր նիստ-բանախօ-
սութիւն, համեմուած գեղարուես-
տական յայտագրով: Գիշերը ճաշ-
կերոյթ-Պարահանդէս «Shahba
Rose» շքեղ սրահներուն մէջ:

Հստ վերոնշեալ ծրագրի,
շրջանի պատասխանատու ընկեր-
ներու աչալուրջ հսկողութեամբ,
ժամը-ժամին իրականացն նա-
խատեսուած բոլոր ձեռնարկները:
Արդարեւ Հալէպի Հ.Մ.Մ.ի
թագն ու պարծանքը հանդիսացող
փողերախումբը կշռութաւոր
հնչիւններու ուղեկցութեամբ
Հ.Մ.Մ.ի արիներու եւ արենուշնե-
րու շքերթ-տողանցքը սկսաւ Կի-
լիկիան ճեմարանէն, տօնական Կի-
րակիի վերածելով Հալէպի հայա-
հոծ փողոցները: Անոնք ամբողջ մ
ժամ տողանցեցին կայտառ ու խան-
դավառ, մինչեւ Ս. Աստուածանաց
եկեղեցին: Հ.Մ.Մ.ի խրոխտ երի-
տասարդա-պատանեկան այս տո-
ղանցքը ինքնին հաստատուն էր
այն համոզման, որ մայր կուսակ-
ցութեան 120 ամեաց գաղափարա-
կան սերմերը կենսունակ են ու նոր
ծիլեր կու տան հայաշատ ու հնա-
մենի այս գաղութին մէջ:

Երեկոյեան ժամը 8ին Կրթա-
սիրացի «Զոհրապ Գաբրիէլեան»
սրահին մէջ, նախագահութեամբ
Ս.Դ.Հ.Կ.ի կեդրոնական վարչու-
թեան ատենապետի, ներկայու-
թեամբ Հալէպի երեք համազնքա-
պետերու, Դամակոսի առաջնորդ
հօր, Հայաստանի Հալէպի Հիւպա-
տոսի, Հայաստանի Ս.Դ.Հ.Կ.ի ատե-
նապետի, Հալէպի քոյլ կազմակեր-
պութիւններու եւ միութիւններու-
եւ շարքային ու հոծ համակրական
շրջանակի, Սուրբիական եւ Հայա-
տանի օրհներգներով յայտարար-
ուեցաւ բացումը տօնակատարու-
թեան:

Արաբերէն ու Հայերէն բացման խօսքերը կարդացին եւ հիւրերուն ողջունեցին օր. Ասի Մարտէլեանն ու ընկ. Վազգէն Մեսրոպ-եանը: Տօնական, գուսազ եւ գեղեցիկ բեմի յարդարանքը աչք շոյող էր եւ պատշաճ օրուայ խորհուրդին, որուն համար պէտքէ յատկապէս շնորհաւորել ընկ. Վիզին Փիլիպոսեանը: Յայտագրի առաջին ծասը սկսաւ թատերական պատկերով ծը ուր «Անդրանիկ» թատերախումբի դերակատարներ՝ տիկ. Աստղիկ Հաճեան, Յակոբ Հայինարդինեանն ու

Ստեփան Արուշեանը ներկայացուցին հաստուած մը «Կոչնականք» փիեսէն, հեղինակ եւ բեմադրիչ Կ. Լէփէճեան, փիեսը՝ այլաբանօրէն կը ներկայացնէր «Քանաներու» դատապարութիւնը, որուն կենդանի նուազով մասնակցեցան դուռըուկահար ժագ Գրզըլիքօգեան եւ դհոլ Վազգէն Նազարեանը: Ապա բեմբարձրացաւ օրուան բանախու՛ ընկա Ալեքսան Քէօշկէրեան: Ան իր խօսքը սկսաւ ըսելով. «Մեծամիտ յաւակնութիւն մը պիտի ըլլար, քանի տասնեակ վայրկեաններու մէջ ներկայացնելու եւ արժեւորելու Ս.Դ.Հ.Կ.ի նման կազմակերպութեան մը 120 ամեայ պատմութիւնն ու վաստակը»: Այնուհետեւ իր զուսպու բովանդակալից խօսքը շարունակեց՝ «Ճնշակեան կուսակցութիւնը իր ծաւալած գործունէութեան եւ պայքարի ճանապարհին ստացած հարուածները տարած է առանձին, առանց վտանգելու ազգին ճակատագիրը»: Ճնշակի ստեղծման առիթով մէջքերում կատարելով վաստակաշատ պատմաբարն «Լէօ»էն, որ դրուատանքով ողջունած է ճնշակի ծնունդը: Ապա յարգելի ընկերը

շեցտաղրեց կուսակցութեան հեռաւոր եւ մօտաւոր նպատակներու կենսունակութիւնը ըսելով. «Կուսակցութեան 1887ին նախագծուած ընկերային եւ քաղաքական դրույթները մինչեւ օրս 2007 թ. կը պահեն իրենց այժմէականութիւնը՝ դեմոկրատական եւ քաղաքական ազատութիւն, որոնք այսօր կը կիրարկուին զարգացած քաղաքակիրթ պետութիւններու մէջ, ուրիշութիւն, խօսքի, ցոյցերու ազատութիւնը առաջնահերթ է»: Երիտասարդ մտաւորական ընկերոջ բերած գուգահեռները իսկապէս արմարդկութեան առաջատար գերինդիրներն են, զորս ի պատիւ հնչակեան հիմնադիրներուն՝ ոսկեզօծ տառերով արձանագրեցին հայ հասարակական մտքի անդաստաններու մէջ: Այսուհետեւ բեմ բարձրացաւ օրուան հանդիսութեան նախագահ Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ՝ ընկ. Սեդրակ Աճէմեանը, որ ողջունելով եւ շնորհաւորելով կուսակցութեան 120 ամեակը, անդրադարձաւ աշխարհասփիւր հայութեան ներկայ իրավիճակին հայ դատի անժամանցե-

լիութեան եւ անկէ բխող ուժերու
համախմբման օգտաշատ գործին։
Ան յատկապէս կարեւորեց սփիւռք-
հայրենիք համագործակցութիւնը,
Ս.Դ.ՀՏԿ.ի անշահախնդիր յարա-
բերութիւնը մայր հայրենիքին հետ
եւ որպէս ընդդիմադիր ներկայ
իշխանութիւններուն, ողջունեց Հա-
յաստանի Ս.Դ.Հ.Կ.ի առած որոշու-
մը, որ գալիք նախազահական ընտ-
րութիւններուն նեցուկ կը կանգնի
առաջին նախազահական լեւոն Տէր
Պետրոսեանի թեկնածութեան։
«Մեր ապազան հայրենիքն է» ըստ
յարզարժան ատենապետը, «Մեր
ներութը որպէս կուսակցութիւն, ի
սպաս կը զնենք ազատ-անկախ եւ
սոցիալական արդար եւ առողջ
հասարակարգի մը ստեղծման գոր-
ծընթացին հայրենի երկրին մէջ։
Այս էր մեր հիմնադիրներուն տես-
լականը, ա՛յս տեսլականով առաջ-
նորդուած ենք 120 տարի, եւ յետ
այսու ալ նոյն ճանապարհով պիտի
քալենք հաստատ որոշումով, յաղ-
թահարելով ամէն խութ եւ խոչըն-
դուու», եղրափակեց իր խօսքը։

Surp. p. 19

ՈՐԻԵԿՈՉՄԱՆ ԵՐԵԿՈՑ Ի ԹԻՇԱՏԱԿ՝ ՀՐԱՄԱՆ ՍՊԱԾՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐԵՎԻՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

**Հավանակութեամբ՝
Հիւսիսային Ամբրիկայի Արեւմտեան Թևից Թարեխմամ Առաջնորդ՝
Գերշ Յովան Արք. Տէրուերեամի**

Կազմակերպութեամբ
ՊՈԼՍԱՀԱՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
UCLA Ի ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻ ՀԱՅՈՑ ԱՄՊԻՈՆԻ

የኢትዮጵያ

ՍՏԵՓԱՆ Ա. ԳԻՒՐԳՅԱՆ

*PULITZER Upgawianakhi Դափնեկիր Լրագրություն
և Boston Globeի փոխ-խմբագիր*

b1

ФСО В. ФИЧУР

Դասախոս՝ Մինիստր Համբարձումի Պատմութեան

Բաժանմունք

Բացման Խօսք՝ Սիմոն Անիլաչողլու Առենապետ՝ Պալսահայ
Միաւթեան

Հայագիտական Միություն

ЛІЧЕННЯ

шаль вдохните, (см.л.п.) вдохните, (см.л.п.)

ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴԻ

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՎԱՐԱԳԻՐ

Ա. ԵՒ Մ. ՅՈՎԱՅՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԵԼ ՆԵՐՍ

«Իմ հայրս կ'ըսէ Մասիսին է մեծ լնծան, որ դուն կրնաս օր մը բերել հայ տղոց..., կաղանդ Պապիկ ես այդ Մասիսը կ'ուզեմ, դի՛ր անիւներ ոտքին տակ, եւ քչէ՛ մեր տոռնը շխտակ, բե՛ր մեզ նուէրն այդ վաեմ»:

Ա. կարգի աշակերտներու այս արտասանութեամբ մկան յայտագիրը խանդակառութիւն եւ յուզում յատաջացուց ծնորդներուն մօտ, որոնք Դեկտեմբեր 20ին հաւաքուած էին Ա. եւ Մ. Յովայրեան վարժարանին «Գալուստեան-Ծովնակեանց» սրահէն ներս, ներկայ գտնուելու իրենց զաւակներուն պատրաստած Ամանորի եւ Սուրբ Ծնունդի հանդիսութեան:

Վարժարանին ուսուցչակազմին բծախնդրութեամբ պատրաստուած ու կազմակերպուած այս հանդիսու-

եւ «Must Be Santa», ու հանդիսատեմներուն սրտերը գրաւեցին իրենց գեղեցիկ ու համաշափ շարժուձեւերով: Անոնցմէ ետք, Բ. կարգի աշակերտները իրենց դաստիարակ ու սուցչուհին կողմէ գրուած անգլերէն արտասանութիւնն մը ներկայացուցին:

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցու հովիտ Հայր Պարես Ծայրագոյն Վարդապետ Երէցեանը, խօսք առնելով շնորհաւորեց բոլորին նոր Տարին ու Սուրբ Ծնունդը, մաղթելով բոլորին յաջող ու արդիւնաէտ տարի մը:

Որմէ ետք, Ե. կարգի աշակերտները Զարդ Տիքընվին նշանաւոր «Christmas Carol»ը բեմականացուցին, շատ հաճելի ոճով մը, լիուլի դրսեւորելով տօնական օրերու իմաստութեամբ պատրաստած Ամանորի եւ Սուրբ Ծնունդի հանդիսութեան:

massis Weekly

Volume 27, No. 50

Saturday, JANUARY 19, 2008

Mediators In Last-Ditch Bid To Broker Karabakh Deal

YEREVAN -- International mediators met Armenian leaders on Tuesday during their latest round of regional shuttle diplomacy which they hope will yield a framework agreement on Nagorno-Karabakh before Armenia's upcoming presidential election.

The French, Russian and U.S. co-chairs of the OSCE Minsk Group arrived in Yerevan the previous night from Baku where they held similar talks with Azerbaijani President Ilham Aliyev and Foreign Minister Elmar Mammadyarov.

The group's U.S. co-chair, Deputy Assistant Secretary of State Matthew Bryza, said the mediators are trying to "work out the remaining small differences" on a framework peace accord which they formally presented to the conflicting parties in November. "I'm hopeful that we will do a good job in helping the presidents figure out the way forward," he told reporters.

Bryza declined to comment on the mediators' chances of brokering an Armenian-Azerbaijani peace deal before the February 19 election in Armenia. "There is no way to predict whether there will be an agreement before the Armenian elections," he said.

"Each side has its views that it has to protect and wants to interpret every word very carefully. That takes time. We can't rush it. We need to give the presidents time," added the U.S. envoy.

Russian Company Takes Over Armenian Railway

Russia's state-run railway operator formally took over the long-term management of Armenia's rail network on Wednesday, pledging to give it a new lease of life with hundreds of millions of dollars in investments.

Transport and Communications Minister Andranik Manukian signed a 30-year management contract with Vladimir Yakunin, the visiting chief executive of the Russian Railways company, after officially declaring the latter the winner of an international tender.

The Russians, who have the option of extending the deal by another 20 years, are to make a one-off payment of \$5.5 million to the Armenian government and invest at least \$570 million in the Armenian railway. Of that, \$220 million is supposed to be invested in the next five years. The government will also get 2 percent of its annual operating revenues.

Under the terms of the agreement, the Russian investments will jump to \$1.8 billion if Armenia restores its rail communication with Turkey and Azerbaijan. The sum is to total about \$2.2 billion in the event of the reopening of the Abkhaz section of Georgia's railway linking the region to Russia.

Denmark Refuses To Recognize Armenian Genocide

COPENHAGEN -- Denmark does not officially recognize that Ottoman massacres of Armenians during World War I constitute genocide, Danish Foreign Minister Per Stig Moeller said Thursday.

"In the government's opinion, this is a historical question that should be left up to the historians," Moeller wrote in a written parliamentary answer, indicating that Denmark would not follow the lead of some 20 other countries, including France, that have labeled the killings genocide.

Moeller's note came in response to a question from parliamentary member Morten Messerchmidt, of the far-right Danish People's Party, on whether "Denmark had officially recognized this genocide."

"It is unfortunate that the Danish government refuses to join other countries in recognizing this genocide," Messerchmidt told AFP. "It is as if they fear Turkey's reactions." Copenhagen's decision "to not recognize this genocide shows that the government indirectly supports Turkey's cowardly refusal to take responsibility for its history the way the Germans did after World War II," he said.

Levon Ter-Petrosian Confident Of Election Triumph

**"I will not appeal to Russia, America, Europe or anyone else.
I don't need power granted to me from abroad."**

YEREVAN -- Former President Levon Ter-Petrosian on Friday referred to himself and his loyalists as the only "real" opposition to Armenia's current leadership and said he is confident about beating Prime Minister Serzh Sarksian in next month's presidential election.

At his first news conferences in more than a decade, Ter-Petrosian said he will urge supporters to take to the streets of Yerevan if the vote is falsified by the authorities. He also spoke favorably about international mediators' existing plan to resolve the Nagorno-Karabakh conflict, saying that it is essentially identical with a peace deal he had advocated while in power.

"I'm not going to comment on Serzh Sarksian's scenarios," Ter-Petrosian said when asked about upbeat statements made by the government camp. "I have my scenario and I will realize it."

"I am convinced that that scenario is working. And while others say 'We will win,' I say 'I have already won.'"

Ter-Petrosian played down Sarksian's government levers and formidable propaganda machine, claiming that senior government and law-enforcement officials will start defying government orders "in 10-20 days." He said he is also succeeding in getting

his anti-government message across because he and parties supporting him are "the only real force opposed to the authorities."

"I have already spoken to half a million people," he said. "The brochures and DVDs of my speeches have already reached them. No other candidate has such audience. Even the candidate of power who supposedly talks to the people through 15 TV stations. They don't watch and listen to him."

Ter-Petrosian was repeatedly asked by journalists what he will do if he concludes that the presidential ballot has been rigged in Sarksian's favor. "Being conscious of my rights, being well aware of our constitution and laws and international legislation, I would take all steps stemming from that legislation: demonstrations, marches, pickets, court actions," he replied. "This is going to be my path."

Still, it remained unclear if Ter-Petrosian is ready to stage the kind of post-election street protests that

Former President Levon Ter-Petrosian during his press conference

brought down governments in neighboring Georgia and other former Soviet republics in recent years. He stressed only that he will steer clear of any violent actions.

The 63-year-old former scholar also made it clear that Western monitors' opinion about the Armenian government's conduct of the upcoming election will not serve as the "supreme judgment" to himself and his political allies. He pointed to their largely positive assessment of Armenia's May 2007 parliamentary elections that con-

Continued on page 3

OSCE Kicks Off Armenia Vote Monitoring

YEREVAN -- The Organization for Security and Cooperation in Europe officially launched last Thursday the monitoring of Armenia's February 19 presidential election which will be crucial for the international legitimacy of its outcome.

As always, the observation mission deployed by the OSCE's Warsaw-based Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) will closely watch the pre-election campaign, voting and counting of ballots to assess the election's conformity with democratic standards.

"We will conduct the observation according to the OSCE/ODIHR standard methodology," Geert-Hinrich Ahrens, head of the mission, told a news conference in Yerevan. "We all come to this country with an open mind and we all hope that after the election we will be able to state further progress towards meeting OSCE standards," he said.

According to Ahrens, the mission is beginning its work with eleven core staff who will be joined "very soon" by 28 long-term observers to be deployed across Armenia. The ODIHR also plans to deploy some 250 short-term observers on election day, the German diplomat said. In addition, the vote is expected to be monitored by

Geert-Hinrich Ahrens speaking at a news conference in Yerevan

several dozen members of the parliamentary assemblies of the OSCE and the Council of Europe as well as the European Parliament, he added.

The previous Armenian elections were monitored by a similar number of mainly Western observers who often reported serious irregularities, giving weight to allegations of vote rigging made by the Armenian opposition.

Officials from the United States and the European Union have expressed hope that the upcoming presidential ballot will be judged less flawed.

Ahrens has arrived in Armenia earlier this week and has already met with Foreign Minister Vartan Oskanian and the chairman of the Central Election Commission, Garegin Azarian. He

Continued on page 3

On January 19, 2007 the publisher and Editor of the bilingual weekly Istanbul newspaper AGOS was shot by a young Turkish nationalist. Who was this Armenian who had over the years continuously and persistently displayed courage through his intellectual campaign against the Turkish state apparatus? A state which not only denies the Armenian Genocide but also has created through a systematic racial indoctrination of its citizens a social and political climate in which such murders are tolerated if not accepted by society. The Armenian Patriarch of Istanbul Mesrob Mutafyan whose relationship to Hrant was not always free of conflict, described Hrant Dink with the following words "his life full of struggle and challenges turned Hrant Dink into a courageous, sensitive and decisive personality; becoming a symbol for justice, freedom of belief and human rights. He voiced his opinions and ideas with total disregard for the possible dangers. When he was convinced of the necessity of doing something then he acted with the same decisiveness."

Hrant Dink was born in Malatya on 15th September. This city had before the Genocide a large Armenian population. His father Sarkis, a tailor, came from Gürün and his mother Gülvart from Kangal in the province of Sivas.

Hrant was the eldest of three sons. In 1960 his family moved to Istanbul and a year later his parents separated. Hrant and his brothers were sent to an Armenian orphanage in Gedikpasa which was run by the Armenian evangelical community. The children spent the Summer in the Tuzla holiday camp on the Marmara Sea. This place played an important role in his life as he met here his first love Rakel. Together with her they later ran this holiday camp. After attending the local protestant Armenian community Primary and Middle schools, Hrant went to the Armenian Grammar school Surp Hac Tibrevank in Üsküdar. In these years he developed his political awareness and became a supporter of a radical left party. In 1972 he changed his name and was then called Firat Dink. His friend Armenak Bakirciyan, who came from Diyarbakir and also involved in the left revolutionary movement, renamed himself Orhan Bakir.

The purpose of changing their names was not to distance themselves from their Armenian roots but to avoid unnecessary difficulties for innocent Armenians due to their campaigning. As result of Hrants political activities he was expelled from the Armenian Grammar school. In May 1980 Armenak, Hrants friend and political ally, who was a leading member of the Maoist TKP/ML, was shot by the Turkish security forces. Hrant Dink was later very critical and disappointed about the attitudes of the Turkish left regarding the Armenians and the question of national identity. "I was extremely shaken that the Armenian genocide was also not discussed by the Turkish left, and that they closed their ears especially to problems concerning national and cultural identity. But I believe that exactly this fight about retaining ones own identity, to live ones own tradition and being allowed to speak ones own language is an

Hrant Dink: Belated Victim of Armenian Genocide

By Toros Sarian

extremely decisive fight."

After his A-Levels at a Turkish school Hrant studied Zoology and Philosophy at Istanbul University and founded with his two brothers a bookshop in the Bakirköy district which still exists today. In 1984 Hrant experienced the bitter realities faced by any Armenian institution or foundation in Turkey in the form of whimsical and illegal dispossession.

On the basis of a law from 1936 which regulated foundations and in-

order to be considered for EU membership, had to allow a minimum of democratic civil liberties. From 1990 Hrant Dink began looking for ways for the Armenian minority to express itself socially and politically. Together with a few friends and with the support of the former Patriarch Galustyan, Hrant Dink decided to publish a new Armenian newspaper. The first issue of the Bilingual weekly AGOS appeared on the 5th April 1996. Within a short time it had become the most important Ar-

Archbishop Karekin Bekdjian, Rakel Dink, Hrant Dink and Toros Sarian

heritance, the Tuzla Summer Camp was confiscated. This event was a turning point in Hrants life.

Until the mid 70's the Armenian community in Turkey had led fairly inconspicuous lives. However, after Armenian organizations had begun taking military actions against Turkish facilities and embassies abroad the situation changed dramatically for the Armenians in Turkey. The State increased its suppression and rekindled the hate against the Armenians. In view of the near civil war conditions prevailing at the end of the 70's it is not surprising that these developments were scarcely reported by the international community. Almost daily bloody armed attacks took place between left wing organisation and fascist groups or the state security forces. This disparate and divided revolutionary movement was in the end brutally put down by the military putsch of 12th September 1980. Tens of thousands of state opponents were imprisoned and dozens of political prisoners were tortured to death or executed.

Although, the Armenian organizations ended their armed struggle from the mid 80's, the repression by the Turkish state of the Armenians increased even more. One reason for this was the success of the Armenian Diaspora in gaining international recognition of the Armenian Genocide. The fury of the Turkish state was felt by Armenian minority in Turkey. At the same time the Turkish regime in

menian newspaper in Turkey with a circulation of more than 6000. The idea of publishing a bilingual Armenian newspaper came to Hrant Dink because he wanted to inform the Muslim-Turkish majority about the history, culture and the current social and political problems being faced by the Armenian minority. He was convinced that only through increasing awareness within Turkish society could the existing and deep rooted prejudices against the Armenians be broken down. In an interview about the AGOS he said "We view the AGOS as our instrument for education and reconciliation. This does not prevent us from holding up a mirror to the Turkish society and saying that when we wish to join the EU then we must accept responsibility for our history and the forced assimilation of all minorities must be ended"

The renowned Italian based Armenian Language and Literature Professor, Zekiyan, described Hrant Dink as the man who made courageous strides to drag the Armenian Community in Turkey out of the ghetto existence. Hrant Dink and the AGOS broke through the wall of silence and fear which the remaining Armenians have lived behind since the Genocide. The editor of AGOS was increasingly becoming a National Threat for the Turkish state; a threat which had to be silenced. Nationalists orchestrated harassment campaigns and the Judiciary started regularly legal proceedings against him and other workers at

AGOS. The Turkish media also played their part in creating an atmosphere of hatred. Hrant Dink did not give up hope even after his prosecution and sentence for Insulting of Turkishness and decided to appeal against his sentence at the Court for Human Rights in Strasbourg . He had lodged his appeal just a few days before his murder and had no idea that at the same time a Turkish-Nationalist fanatic had already planned his murder and that the State Security forces were aware of this.

Ogün Samast, Hrant Dinks murderer, said after his arrest that the Armenian had insulted Turkishness. He posed proudly, between two grinning Turkish policeman, before the cameras holding a the Turkish flag in his hand. One of the policemen even congratulated him by saying "Well done brother", and was depicted in Turkish television broadcasts as a national hero by the state security forces. "Ogün had carried out his national duty and had saved the honor of Turkey" enthused Yasin Hayal the man who had encouraged Ögün Samast to commit the crime. Celattin Cerrah, the Head of the Istanbul police explained in a statement just after the murder that it had not been politically motivated but that the young perpetrator had only been following his "National feelings".

On January 22, 2007 Turkey and the world was eye witness to a moving event in Istanbul. Over a hundred thousand people paid their last respects in silence to an intellectual in a city which had also witnessed the arrest of hundreds of Armenian intellectuals and their expulsion and murder on 24th April 1915. The developments in Turkey since the 19th January have shown that the solidarity with the Armenian minority was only of short duration. The country is confronted with other more pressing problems. The fate of the Armenian minority is again left to chance and many see emigration as the only way out of their hopeless situation.

The Turkish government has recently hinted that paragraph 301 will be changed. However, an internal fight is taking place between the coalition parties as to how #301 should be changed. In principal, any amendments to #301 will not result in a significant change to the undemocratic processes valid in Turkey at present. The armed forces, the bureaucracy and the allied nationalistic political forces within the parties will use any methods at hand to oppress any opposition to the ruling state ideology. These developments pose for us the question What can we do about the continuing oppressive policies of the Turkish Government? It is in any case important Armenians continue informing world opinion of the undemocratic and racist nature of the Turkish state. The present nationalistic state ideology was established by the Young Turks after their take-over in 1908. Anyone who questions this ideology or doubts the official version of Turkish history is automatically an "enemy of the state." A state which not only denies the Armenian Genocide but also brutally suppresses any honest debate regarding this crime.

Therefore it was clear to Hrant Dink and his friends that the achieve-

Continued on page 4

Turkey, Armenia, Genocide—Freud

By Jay Pope
Fresno Bee

It's no coincidence that I think of Sigmund Freud during the debates over whether our nation should recognize Turkey's murder of 1.5 million Armenians during World War I as "genocide." Like Freud's theories, Turkey's denials have remarkable staying power, despite overwhelming evidence against them.

Freud's longevity, however, stems from his desire to reveal rather than conceal truths about human nature. Although most of his specific theories have been questioned (if not disproven), Freud's insights into the way people — and nations — lie to themselves remain chillingly relevant.

It is not my intent to debate whether genocide technically occurred; the evidence is simply overwhelming, conclusive and has already been eloquently and decisively discussed. Rather, it is my contention that we should not placate those who cannot seem to acknowledge the obvious. U.S. efforts to keep diplomatic relations through convenient forgetfulness, shameless ignorance of the facts and staged friendliness make us look weak and desperate. Therapists call this "enabling."

The primary objection, of course, is that if the U.S. recognizes "genocide," Turkey could disrupt what is left of our regional influence. This threat is real. Christopher Hitchens recently reminded us that the Iraq war, though deeply flawed, is far more complex than we are led to believe and not all is lost. Al-Qaida has lost credibility; Iraqis are weary of the mounting death toll (most casualties are not directly caused by U.S. troops); and America is still the sole source of hope for many. If America can manage an organized and humane presence in Iraq, we may yet win over what President Bush calls "freedom-loving people." Why, then, endanger this opportunity by angering a strategic ally?

The reasons are several:

The truth. If America believes what took place was not genocide, that is one thing. If it knows otherwise but keeps the truth under wraps, that is another. This issue cannot survive efforts to silence it.

Cultural sensitivity. We rightfully excoriate the holocaust denials of Iran's President Ahmadinejad, but forget that merely speaking about the Armenian genocide is illegal in Turkey. Imagine how our hypocrisy looks to Armenians. Would we tolerate a German

state that denied the Jewish holocaust? Would they be our allies?

Mutual healing. Nothing can atone for 1.5 million deaths, but formal recognition and an apology constitute a symbolically powerful start. Ironically, in the long run, Turkey's failure to come clean hurts itself more than the victims, who after all have a 93-year head start in coming to terms with their grief. Turkey, like so many in denial, now blames the victim (some now claim a Turkish genocide at the hands of Armenians) as a defense against accepting the pain of culpability. A good measure of the extent of a person's (or a nation's) denial is the vigor it demonstrates in defending itself and the aggression it levies against those who pry. It has been 90-plus years since Freud argued that the guiltiest among us take it out on others the strongest.

Mending relations with Christians. One could argue that the Iraq war has been more disastrous for Christians than for Muslims. During the war, more than 750,000 Christians have become refugees in Jordan or Syria. Their status in these countries is marginal, at best. The baby step of genocide recognition can show our aim in Iraq is not to punish global Christianity.

Tough love. America has a sordid history of forging politically advantageous alliances with regimes not aligned with American values. Turkey, which restricts free speech, is bitterly divided between secular and Islamist rule, strangleholds its press and arrests critics, is such a regime. The problem with enabling troubled friends is that ultimately, they don't appreciate our gestures. They resent them.

In truth, the U.S. has more to gain than lose in acknowledging the Armenian genocide. We can re-establish credibility in the minds of the many nations (and 40 U.S. states) that have already formally recognized it. We can demonstrate courage because of the inevitable and substantial short-term cost we would endure. We can strengthen ties with Christians (Armenians being the most ancient) and allow for many to heal. We can also hasten Turkey's healing, liberalization and freedom.

Time for an intervention: Therapy gets more expensive the longer it gets put off.

Jay Pope is a psychology professor at Fresno Pacific University. He is also a therapist at Link Care.

**ԱՐՁՈՒ ՄՐԿ
ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԵՐ**
(200 ՇՈԳԻՆ ՇԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԵՎԱՆԵՐՈՒ ՇԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA
ՀԵՂԱԶԱՆՑ (626) 797-7680

www.massisweekly.com

Levon Ter-Petrosian Confident Of Election Triumph

Continued from page 1

trusted with opposition allegations of blatant fraud.

"I may have my opinion, they may have their opinion," said Ter-Petrosian. "As you know, there were wonderful opinions about last year's parliamentary elections. Go out to the streets and ask people what they think of those opinions."

"I don't care what international bodies will say," he added. "We have to solve our problems with our laws and within the limits, no matter how narrow, of our freedoms."

Downplaying the impact of foreign powers on the Armenian presidential race, Ter-Petrosian insisted that he is not seeking any external support for his bid to return to power. "I will not appeal to Russia, America, Europe or anyone else," he said. "I don't need external support. I don't need power granted to me from abroad."

Ter-Petrosian also spoke about

unresolved Nagorno-Karabakh conflict, the main theme of his previous news conference held in September 1997 less than five months before he resigned under pressure from his key cabinet members, including then Prime Minister Robert Kocharian and Interior Minister Serzh Sarksian. He indicated that, if elected president, he will go along with international mediators' existing peace proposals which call for a gradual settlement of the Karabakh dispute.

"The logic, if not the formal agreement or that proposal, of the current state of the negotiation process can be the basis [for an Armenian-Azerbaijani peace deal]," said Ter-Petrosian. He reiterated his view that the peace plan formally put forward by the OSCE Minsk Group in November is "in essence" the same as the one which he advocated in 1997-1998 and which Kocharian and Sarksian rejected as "defeatist."

OSCE Kicks Off Armenia Vote Monitoring

Continued from page 1

declined to comment on allegations of unfair play that are already being voiced by opposition presidential candidates/

In particular, opposition candidates, notably former President Levon Ter-Petrosian, and their allies complain about what they see as an extremely biased coverage of their activities by the country's main broadcasters loyal to the government.

Terry Davis, the Council of Europe secretary general, echoed those complaints as he received the election

favorite, Prime Minister Serzh Sarksian in Strasbourg last November. "I think the situation, as it is analyzed today with the media in Armenia, does not meet the standards of the Council of Europe to a large extent," Davis told RFE/RL afterwards.

Ivan Godarsky, a spokesman for the OSCE mission, said the observers will look into the Armenian media's coverage of the election campaign as part of their work. "We will do a standard media monitoring operation to assess qualitative and quantitative sides of the media performance," he said.

UNDER THE AUSPICES OF
THE WESTERN DIOCESE OF THE ARMENIAN CHURCH OF NORTH AMERICA
HIS EMINENCE ABP. HOVNAN DERDERIAN, PRIMATE

THE ORGANIZATION OF ISTANBUL ARMENIANS
THE NATIONAL ASSOCIATION FOR ARMENIAN STUDIES AND RESEARCH
THE AEF CHAIR IN MODERN ARMENIAN HISTORY, UCLA

PRESENT

A COMMEMORATION OF THE FIRST ANNIVERSARY OF THE ASSASSINATION OF HRANT DINK

Friday—January 25, 2008—7:00 p.m.

Western Diocese of the Armenian Church of North America
3325 North Glenoaks Blvd., Burbank, CA 91504

Featured Speakers

Stephen Kurkjian

Pulitzer Prize Winning Investigative Reporter, Boston Globe

Prof. Taner Akçam

Dept. of History, University of Minnesota

Reflections

Prof. Richard G. Hovannisian

AEF Professor of Modern Armenian History, UCLA

Reflections

Opening Remarks

Simon Acilacoglu

President, Organization of Istanbul Armenians

Nancy R. Kollieian, Chairman, NAASR

Closing Remarks and Prayer

Abp. Hovnan Derderian

Primate, Western Diocese of the Armenian Church of North America

Musical Performance

Salpi Kerkonian (flute) and Sosi Kerkonian (harp)

Documentary Film

"Kırlangıçın Yuvası /Swallow's Nest" By Bulent Arinli (Istanbul)

Master of Ceremonies

Hrant Dink Commemoration To Feature Prominent Speakers

The first anniversary of the murder of Istanbul Armenian journalist Hrant Dink will be marked on Friday, January 25, at 7:00 p.m., at the Western Diocese of the Armenian Church of North America, 3325 North Glenoaks Blvd., Burbank, CA 91504. This special event will feature talks by Prof. Taner Akçam of the University of Minnesota, Prof. Richard G. Hovannisian of the University of California, Los Angeles, and Stephen A. Kurkjian, formerly of the Boston Globe.

The evening's program is co-sponsored by the Organization of Istanbul Armenians of Los Angeles, the Armenian Educational Foundation Chair in Modern Armenian History at UCLA, and the National Association for Armenian Studies and Research, and will take place under the auspices of the Western Diocese, His Eminence, Archbishop Hovnan Derderian, Primate. Simon Acilacoglu, President of the Organization Of Istanbul Armenians, will give opening remarks and Abp. Derderian will offer closing remarks and a prayer. There will be a musical performance by Salpi Kerkonian (flute) and Sosi Kerkonian (harp). Edwin E. Minassian, Esq., Vice President of the Organization of Istanbul Armenians, will serve as Master of Ceremonies.

One Year After: Possibilities and Difficulties

The murder of Hrant Dink, the Turkish-born Armenian founder and editor of the newspaper Agos and passionate advocate of Turkish-Armenian dialogue, stunned and horrified the world and prompted an unprecedented demonstration of hundreds of thousands taking to the streets of Istanbul waving signs saying "We Are All Hrant Dink" and "We Are All Armenian." The brutal slaying of the peace-loving, reconciliation-oriented Dink underscored both the possibilities and the difficulties of Armenian-Turkish dialogue and reconciliation efforts.

His prosecution under Turkey's Article 301 for "insulting Turkishness" and the subsequent prosecution of his son, Arat, for the same "crime" raise serious questions about free speech in Turkey and have dramatized the difficulties faced by journalists in a country seeking entry into the European Union.

To mark the first anniversary of his death, a program has been organized that will not only pay tribute to this courageous man but also bring together a group of speakers who are well qualified to put both his life and his untimely and tragic death in some meaningful perspective.

Profiles of Featured Speakers

Hrant Dink: Belated Victim of Armenian Genocide

Continued from page 2

ment of Freedom of Speech is of utmost importance in the battle against the Turkish system of lies and denial. The fight which Hrant Dink had begun with the founding of AGOS will continue and many more courageous people will become victims of fanatical Turkish nationalists. However, in the end this racist Turkish system, built upon violence and suppression

A pioneer among scholars of Turkish origin, Prof. Taner Akçam is the author of *A Shameful Act: The Armenian Genocide and the Question of Turkish Responsibility*, a groundbreaking study that makes extensive, unprecedented use of Ottoman and other sources largely unexamined in English-language works, as well as *From Empire to Republic: Turkish Nationalism and the Armenian Genocide, Dialogue Across An International Divide: Essays Towards a Turkish-Armenian Dialogue*, as well as numerous other books and articles in Turkish, German, and English. Akçam, a close friend of Hrant Dink, will discuss his final conversations with Dink which took place only two weeks before his death.

Prof. Richard G. Hovannisian is the holder of the Armenian Educational Foundation Chair of Modern Armenian History at the University of California, Los Angeles. He is the author of the four-volume history *The Republic of Armenia, Armenia on the Road to Independence*, and has edited and contributed to more than twenty books including *The Armenian Genocide in Perspective*; *The Armenian Genocide: History, Politics, Ethics*; *The Armenian People from Ancient to Modern Times; Remembrance and Denial; Looking Backward, Moving Forward*; *The Armenian Genocide: Ethical and Cultural Legacies*; and six volumes on historic Armenian cities and provinces. He recently co-chaired a special session on "On Hrant Dink and Armenian-Turkish Relations" at the Middle Eastern Studies Association 2007 Annual Meeting in Montreal. He will reflect on Hrant Dink's legacy now and in the future.

Stephen A. Kurkjian recently retired from the Boston Globe after a career of more than thirty-five years at the paper during which he won three Pulitzer Prizes and more than twenty other regional or national awards for his investigative reporting. The Globe's Washington bureau chief from 1986-1991, he had previously been a founder and the head of the Globe's Spotlight investigative team. He is a member of NAASR's Board of Directors and serves on its Executive Committee. In January 2007 he traveled to Istanbul to witness and cover the funeral of Hrant Dink and its aftermath. He presented his initial report in a Globe feature and in a talk at NAASR in February 2007, following up with a lengthy article in the AGBU Magazine in April. He has continued to follow the murder investigation and related developments in Turkey and will give an updated report and personal view.

Toros Sarian is a historian and community activist in Hamburg, Germany

ST. NERSESS ON THE ROAD

Fr. Stepanos Doudoukjian and Megan Jendian during their discussion on the Fruit of the Spirit at the ACYO Convention in Yettem

NEW ROCHELLE, NY -- It has been a fruitful fall season for Youth and Vocations at St. Nersess. Six parish visitations in the month of November yielded seven new names to add to the growing list of prospective future seminarians for St. Nersess. The seminary serves the Eastern, Western and Canadian Dioceses of North America.

Making a Difference in the Armenian Church

"There is a movement today for young people to step forward and serve the church," comments Fr. Stepanos Doudoukjian, the Director of Youth and Vocations. "Hopefully this will meet the needs that all three dioceses in North America must satisfy." Fr. Stepanos adds, "It is exciting to meet so many young men and women who truly are discerning a call from God to serve the Armenian people and make a difference in the Armenian Church. This makes St. Nersess' mission even more urgent in the life of the Armenian Church in America," he said.

St. Nersess On the Road

During the month of November alone, Fr. Doudoukjian traveled to both the eastern and western dioceses. He visited with youth from Holy Trinity Armenian Church (Cambridge, MA); Holy Translators Armenian Church

(Framingham, MA); St. Sarkis Armenian Church (Dallas, TX); St. Peter Armenian Church (Watervliet, NY); St. Peter Armenian Youth Ministries (Glendale, CA); and St. Mary Armenian Church (Yettem, CA).

California Here We Come!

The third weekend in November, Fr. Stepanos preached at the St. Peter Youth Ministries Armenian Church in Glendale, California and met with Fr. Vazken Movsesian and his young adults. The young Armenians had participated in a demonstration in Los Angeles to raise awareness about the Genocide being perpetrated in Darfur.

Over Thanksgiving weekend, Fr. Stepanos attended the annual Western Diocese ACYO Convention in Yettem, California, with over 70 youth present. Seminarian Megan Jendian, originally from the Fresno area, joined Fr. Stepanos in presenting an interactive discussion on the theme of the convention, "Harvesting Faith." The St. Nersess delegation spoke about the fruits of the Spirit, as presented in St. Paul's Epistle to the Galatians 5:16-25. The young people connected the fruit of the spirit to their daily lives as Armenian Christians.

For further info visit www.stnersess.edu.

A & M Hovsepian Middle School Preschool Teacher's Assistant

For immediate employment. Minimum of 6 units in Early Childhood Education (ECE)

Six months of work experience in a licensed day care center. A valid CPR & First Aid Certificates required.

Send resume by fax (626) 578-7378 e-mail: Hovsepianschool@yahoo.com

Super Bowl Party

Come Join Us on a 10 Foot Screen
at the Homenmen Center
1060 N. Allen Ave., Pasadena, CA 91107
Doors Open 1 hour prior to Game Time
Sandwiches and Drinks will be served
Donation: \$5

ՄՐԲՈՒՅԻ ՇՈՒՇԱՆ-ՎԱՐԴԵՍԻՆ ՆՈՐՈՎԻ

«Որտեղ որեւէ սուրբ է ապրել, որտեղ որեւէ նահատակի արիւն է թափուել քրիստոսի համար, այդ հողը սուրբ է, եւ այդ սրբութիւնը չի անցնի»:

ԵԼԻՈՏ

ՀԱՅԿԱՆՈՒԾՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ԲԱՆԱՄ. ԳԻՏՈՒԹ. ԹԵԿՆԱԾՈՒ

Մրբախոսութեան կարեւոր տարատեսակներից մէկը՝ վարքագրութիւնը, լայն տարածում ունէր հայ միջնադարեան գրականութեան մէջ: Մրբերի կենաքի, նրանց զոգեւոր սիրանքների ու չարչարանքների, հրաշագործութիւնների մասին պատմող վկայաբանութիւնները ստեղծուել են հայոց դարձի ժամանակներից: Հայ վարքագրութեան մէջ այդ առումով նշանակալից է 5-րդ դարը: Այդ դարին են պատկանում հայ ժողովրդի դարձին, պետականօրէն ընդունուած քրիստոնէութեանը նուիրուած մրբագան պատմութիւնները, որոնք մեզ են հասել Ազաթանգեղոսի, Մովսէս Խորենացու, Եղիշէի եւ այլոց պատմութիւնների շնորհիւ:

Բանաստեղծուէի Անահիտ Պարսամեանը, որը յատնի է իր սրտամօտ քնարերգութեամբ, այսօր ժամանակակից հայ ընթերցողին է ներկայանում պատմավիպասանական ժամանակին ժամանակամբ՝ «Շուշան-Վարդենի» վարքագրական վիպակով (Սուրբ էջմիածին, 2007թ.): Գիրքը լոյս է տեսել Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Երկրորդ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի օրնութեամբ եւ Միջիթար Հերացու անուան բժշկական համալսարանի մեկնաստութեամբ:

Վիպակի գլխաւոր հերոսուհին սուրբ Շուշանիկն է, աւագանի անունը՝ Վարդենի, որը հայ եւ վրաց եկեղեցիներում տօնելի ընդհանրական սուրբ է: Նա հայոց պարապետ Վարդան Մամիկոնանի դուստրն էր: Հայ մատենագրութեամբ վկայուած է, որ Գուգարաց Աշուշա բգեշիր նրան մանկուց փրկում է գերեվարութիւնից եւ բերում իր բգեշինութեան կմնուրոն՝ Ցուրտաւ: Ցուրտաւի եկեղեցում՝ սրբոց յիշատակաց օրերին ընթերցում էր Շուշան-Վարդենու հայերէն եւ վրացերէն վկայաբանութիւնը թարգմանուել է մի քանի լեզուներով՝ լատինէն, անգլիէն, ուռւերէն եւ այլն: Այս վկայաբանութիւնն էլ հիմք է հանդիսացել Անահիտ Պարսամեանի համար՝ ստեղծելու գեղարուեստական նկարագրութիւններով հարուստ մի պատում սրբուհու կենաքի մասին:

Սուրբ Շուշանիկը Աստծոյ կնիքն ունէր իր ճակատին եւ ուսամբարձ տանում էր Տիրոջից բաժին հասած խաչը՝ մշտապէս յուսալով ու անձանձրովիժ աղօթելով առօթելով քրիստոսութիւնը: Աստուածորդունը ընդունուած է լավագանի գործուներու մասին, միջնադարեան տաղերգունները չափածոյ ստեղծագործութիւններ են նուիրել նրան, սակայն Անահիտ Պարսամեանի այս գիրքը օգնում է ժամանակակից ընթերցողին գեղարուեստական արձակի միջոցով ծանօթանալու սրբուհու գործունէութեանը եւ համակուելու գործունէութեանը կամ այս գիրքը առաջարկութեամբ մատենագրութիւնը հայութեամբ մատական անուան կամ այս գիրքի մասին: Այս ընթերցողին համակում է վեհագործական նիւթեամբ:

Ասեղագործութեան մէջ արդիական շունչ են ստացել եւ որպէս պատմութեան անշեղ հայելի, հմուտ շարադրանքի շնորհիւ ձեռք բերել ճանաչողական մէծ արժէք:

Պատմական իրադարձութիւնները ներկայացուած են գեղարուեստորէն, պատումի հիմնական շարժիչ ուժը ներհուն խոհերն են, զլիսաւոր կերպարի ինքնավերլուծութիւնները, ներքին խօսքը: Վիպակում քիչ չեն նաեւ երկինութիւնները, որոնց միջոցով հեղինակը կերտում է կատարուող պատմական դէպքերի դարաշրջանին բնորոշ պատմերը: Հեղինակը երբեմն դիմում է յիշատակարանի ոճին, սուեալ պարագայուած ուժուածութիւնները ու օրագրութեան համար մարդու մասին: Այս Պարսամեանը կարողաց անթեամբ վարդի մասին:

Հեղինակը անթաքոյց սէր ունի քրիստոնէանուէր տիկնոջ հանդէպ եւ համոզութով ու նուիրումով է ինութիւնները և աստուածական ստուածական պատկերների միջոցով արձարձի ազգասէր Շուշանիկի զգացումներն ու առայտանքները: Կանացի հոգեբանութեան նուրբ վերլուծութիւնները, իմաստնացած տարիքին բնորոշ խոհերը ընթերցողին համակում են նիւթականից ու առարկայականից բարձրանալու եւ բարձրեալի պատկերին մօտենալու ձգումով:

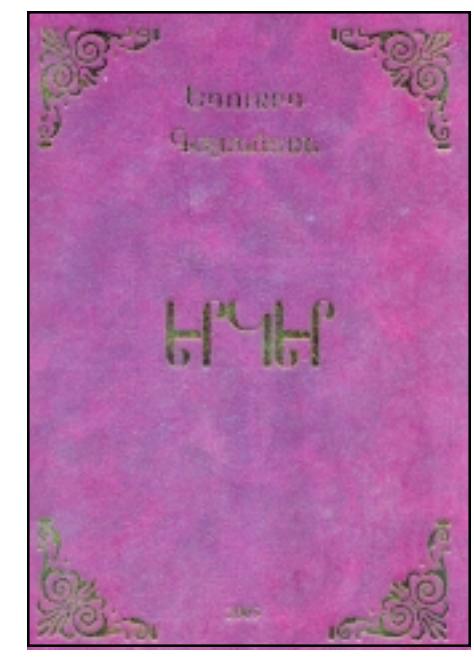
Շուշան-Վարդենու մասին հայ մատենագրութեան մէջ բաւականաչափ տուեալ կան, սրբոց վարքերը նոյնպէս սպատիչ մանրամասներ են հաղորդում սուրբ Շուշանիկի գործունէութեան մասին, միջնադարեան տաղերգունները չափածոյ ստեղծագործութիւններ են նուիրել նրան, սակայն Անահիտ Պարսամեանի այս գիրքը օգնում է ժամանակակից ընթերցողին գեղարուեստական արձակի միջոցով ծանօթանալու սրբուհու գործունէութեանը եւ համակուելու գործունէութեանը կամ այս գիրքի մասին:

Գիրքը արդիական է եւ նախատեսուած է ընթերցող լայն շրջանների համար: Հեղինակի խոհափիլատիվայական առինքնոյն հենքը խորհել է տալիս կեանքի անցողիկութեան եւ յաւիտենական արժէքների մասին: Այս ընթերցողին համակում է վեհագործական նիւթեամբ եւ ուստուածական կամ այս գիրքի մասին:

Վաւերագրական նիւթեամբ մտած է վեհագործական նիւթեամբ:

ԵՂՈՒԱՐԴ ՄԵԼՔՈՆԻ ԳՈԼՎՆԵԵԱՆ «ԵՐԿԵՐ» (ԵՐԵՒԱՆ 2005)

Մէծ Եղեռնէն վերապրած եւ մատի վրաց հաշուող փնտուուած մին է եղած Եղուարդ Գօլանճեանը, 1908-ական թուականներուն «Օսմաննեան Սահմանադրութեան» շրջանին: 1922-ի իզմիրի քեմալական ջարդերուն՝ ան հաստատեցաւ Ռումանիայի Պուլքշից գաղութը, ուր նուիրուեցաւ ատեղ-ծագործական, մշակութային ու հասարակական կեանքի: Իրմէ լոյս ընծայուած է միան «Արեւելքի Բոցերը» ժողովածուն: Պայմաններու բերումով իր երկերու յաջորդ ժողովածունները կը մնան անկատար: Ներկայ «Երկեր» ժողովածուն, անոր մահուրնէ տարիներ ետք, պատրաստած են Սուրբն Գօլանճեան եւ Զայկանուու Մելքոնի:

պատմուած քներէ, նորավէպերէ, թամրերգութիւններէ, յոշապրական իշերէ, գրական էջերէ, գրախօսականներէ, (ուր հերթաբար կը ներկայացուին Սիսաք Մեծարենց, Պետրոս Դուրեան, Դանիէլ Վարուժան, Վահան Թէքէեան, Լէօ Թումթոյ եւ շատ մը մեծ հայ թէ օտար գրիչներ), նամականիէ եւ թարգմանուութիւններէ:

իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն», «Մարդ կամ ենում է, Աստուած տնօրինում է», «Դէպի սիւնը լուսոյ» եւ այլն:

«Մահը՝ խտացումը բոլոր իմաստնութիւնների...»

Մահը՝ պատասխանը հարցերի բոլոր... Մահը՝ ապատախանը հարցերի բոլոր... Մահը՝ նոր մի կեանիի ազդարարարարում», - սրբուհու ձախումով եղրայնում է հեղինակը:

Իրաւածք, սուրբ Շուշանիկի մարտիրոսութեամբ ազդարարարում է քրիստոնէական բարոյախուօսութեամբ ներկայ համապատասխան ոճաւորում եւ պատուածին հաղորդում ժամանակակից շարադրանքի գիշերացարդը: Գրաբարաբանութիւնները՝ յաճախակի գործածուուղ գրաբարեան շարադաստութիւնը ստեղծուած ասեղութեան յաջորդութեամբ առաջարկանից բարձրանալու եւ բարձրեալի պատկերին մօտենալու ձգումով:

MELODY INTERNATIONAL MUSIC SCHOOL Inc. ՄԵԼՈՏԻ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

Happy New Year
Join Our New Music School in Pasadena
By Experineced & Educated Teachers

Piano, Keyboard, Violin, Viola, Vocals, Singing, Guitar, Bass, Flute, Duduk, Drums & Percussion lessons for all ages and levels

Professional Digital Recording studio
for all your audio recording needs

1060 N. Allen Ave. #D Pasadena, CA 91104

Phones: (626) 797-8867 & (818) 599-1606

and

334 N. Central Avenue Unit 202

Glendale, CA 91203

Phones: (818) 244-8244 & (818) 599-1606

Visit us at: www.musiclessons4u.com

ՃՇԴՈՒՄ

«Մասիս»ի Դեկտեմբեր 29ի թիւին մէջ այս ՀԱՅԱՍՏԱՆ 2007 - ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԳԵԼՍՈՒԹԵՐԴՈՒՔԵԱՆ ՄԼ» յօդուածին մէջ յօդուածագիրը՝ Արիս Սեւեակ կ'առաջարկէ հետեւեալ ճշդումը. «յօդուածիս երկրորդ պարբերութեան մէջ յիշուած են երեք բարեկանքներէն, այլ ուսուերէն, «բուլկի» (ցորենի ճերմակ ալիւրէն թխած հացիկ, խո), փաքալիթ (մահիկաձեւ բուլկի կամ խմորելին (cookie) վրան շաքար ցանած), պրեանիկ (պատիկ բուլկիիներ)» անոնք միսալմամբ միւս հայերէն բառերուն հետ դրուած են, սակայն իրականութեամբ հինէն ի վեր այս բառերը մտած են հայերէն բառամբար մտած են հայերէն բառամբար մտած են հայերէն բառամբար մտած է վեհագործական նիւթեամբ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՁԸ

ԴՈԿ. Տ. ԶԱԻԷՆ Ա. ՔՀՆՅ.
ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Պատմագրութիւն

Օտարազգի հայոցէտներ մար-
մաջն ունին Հայաստանի քրիստոնէ-
ութեան դարձի թուականը 314 ըն-
դունելու, որպէսպի տարիով մը
աւելի ուշ տարած ըլլան զայն
Հռոմէական կաթոլիկ եկեղեցւոյ 313
թուականէն, երբ կայսրութեան սահ-
մաններէն ներս քրիստոնէութիւնը
թոյլատրեալ կրօն հռչակուեցաւ ի
շարս այլ կրօնքներու։ Մեր նպա-
տակն է հաստատել որ Հայոց քրիս-
տոնէութեան դարձի թուականը 301
թուականն է, եւ Ս. էջմիածնի,
ինչպէս նաև հայ հոգեւոր իշխանու-
թեան սկիզբն ալ տեղի ունեցած է
303 թուականնին։ Մկրտիչ Ա. Խրիմ-
եան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս
իրաւամբ 1903 թուականը հռչակած
էր յատուկ կոնդակով մը որպէս
1600-ամեակը Մայր Աթոռի հաս-
տաժման ի Սուրբ էջմիածին։

Երկու հիմնական ազդակներ
պահպանած են եւ զարգացուցած
հայկական կրօնական եւ մշակութա-
լին աւանդները քաղաքական անընդ-
հատ վերլիվացրումներու ընթացքին։
Առաջինն է անոնցմի՛ Հայ ժողովուր-
դի ազգացին եկեղեցին, որ դարեր է
շարունակ հովանաւոր դարձած է
մեր ժողովուրդին որպէս կեղրոնս-
կան գլխաւոր ուժը, բան մը որ
նոյնիսկ Հայ պետութիւնը երթեմն չէ
կրցած տալ ամոր։ Երկրորդ ազդակը
հայերէն գրաւոր աւանդն է, գիտա-
կանորդն ծանօթ որպէս պատմագ-
րութիւն, որ ծագում առաւ հայ
գիրերու առեղծումով Ե դարու ակիզ-
բը։

Իօսելով Հայ Եկեղեցւոյ ծագման մասին, հարկ է ի մտի ունենալ որ հայոց գրաւոր աւանդութեամբ հասած վաւերական պատմութիւնը կարելի է միայն ընդունելի նկատել Եղարու առաջին քարորդին սկսեալ, եւ ոչ աւելի կանուխ, քանի որ անկէ առաջ հայերէն գիրերը չէին ստեղծուած, եւ մենք չէինք ունեցած գրաւոր պատմութիւնը մեր կրօնքին: Այս կը նշանակէ ուրեմն որ հայոց նախնական քրիստոնէութեան եւ առաքելական շրջանի դէպքերը շղթայուած են իրարու՝ աւանդութեամբ ստացուած տեղեկութիւններով, որոնք աւելի ուշ գրի առնուեցան մեր առաջին պատմիչներու ձեռքով:

Ծագման Պարագաները

Հայ քրիստոնէկութեան ծագման պարագանէրը արտայացտուած էն արդէն իսկ մեր եկեղեցւոյ պաշտօնական անունին մէջ։ Երբ մեր եկեղեցին կը կոչէնք Հայաստանէաց Առաքելական Եկեղեցի, իսկոյն հայ ժողովուրդին պատկանած Ըլլալը բնորոշած կ'ըլլալնք, եւ անոր առաքելականութիւնը խոստովանած կ'ըլլանք։ Մեր եկեղեցին առաքելական է որովհետեւ երկու առաքեալներու՝ Թարէոսի եւ Բարթողիմէոսի ձեռածք ցանուեցան քրիստոնէկութեան նախնագոյն սերծերը Հայաստանի մէջ։ Ճիշդ է որ գրաւոր հաստատ ապացուց մը չկայ որ ժամանակակից Ըլլայ առն կրկնակի քարոզութեանց, եւ սակայն աւանդութեամբ ստացուած են հնագոյն միւս եկեղեցիներու ծագման պարագանէրը եւս, քանի որ մեր պարագային գոնէ գրաւոր միջոցներ կը պակսէին։ Նաեւ նոր կրօնքը մկաս տարածուիլ

Քաղաքական շարունակական հալածանքներու ներքեւ երկրորդ եւ երրորդ դարերուն հաւասարապահէս Հռոմէական կայսրութենէն ներս եւ անկէ դուրս:

Հայոց պարագային սրբացու-
ցած ենք Երկու վայրեր, ուր պահ-
պանուած կը նկատուին մեր Երկու
նահատակ առաքեալներու տեղերը՝
Արտազ (Սուրբ Թադէոսի), եւ Աղ-
բակ (Սուրբ Բարթովիչիմէոսի): Մեր
եկեղեցւոյ ուղիղ առաքելականու-
թիւնը երկու բան կը հաստատէ-
Նախ, թէ ան նախնագոյն եւ ամենէն
հարազատ եկեղեցիներէն մին եղած
է, եւ ապա, թէ Հայաստանեացց
եկեղեցին իրապէս հաստատուած է
որպէս անկախ եկեղեցի յատկապէս
եւ բնորոշ կերպով հայ ժողովուրդին
համար ի Հայաստան աշխարհ:

Առաքելական քարոզութեանց
վերջաւորութեան, հակառակ բազ-
միցս կրկնուած հալածանքներու հա-
յոց Սանատրուկ թագաւորի (75-110
թ.), Խոսրով Բ թագաւորի (230 թ.),
եւ Տրդատ Գ թագաւորի (287 թ.)
կողմէ, քրիստոնէութիւնը պաշտօ-
նապէս պետական կրօնքի վերած-
ուեցաւ 301 թուականին՝ Ս. Գրիգոր
Լուսաւորիչ Պարթեւ Հայրապետի
(վիճ. 325 թուին) քարոզութեամբն
ու Տրդատ Գ Արշակունի հայոց
թագաւորի (մեռած 330 թուակա-
նին) Գրիգորի ձեռամբ բժշկու-
թեամբն ու Մկրտութեամբը, հան-
դերձ արքայական ընտանեօք: Ան-
շուշտ որ նման ժողովրդային եւ
քաղաքական դրութեան մը ամբող-
ջական դարձը պետականօրէն դէպի
քրիստոնէութիւն յանկարծակի կա-
տարուած դէպք մը չեղաւ, այլ
շարայար դէպքերու եզրակացու-
թիւնն ու վերջնական արդիւնքը
միայն, նախորդող շրջանի առաքե-
լական քարոզութեանց:

օտար եւ հայ աղբիւրները, որոնք
բոլորը միասնաբար լոյս կրնան
սփռել հայ քրիստոնէութեան ծագ-
ման խնդրոցն վրայ:

ժամանակագրութեան տեսա-
կէտէն զատորոշելու ենք առաջին
երեք դարերը, որոնք առաքելական
քարոզչութեան դարերն են, յաջոր-
դող 150 տարիներէն, այսինքն մին-
չեւ 301 թուականը, եւ անկէ ետքն ար-
մինչեւ 450 թուականը, որու ըն-
թացքին թէ՛ քրիստոնէութիւնը պե-
տականացաւ Հայաստանի մէջ, եւ
թէ՛ պիրն ու գրականութիւնը ստեղծ-
ուեցան մեր ազգին համար, առաջին
հերթին Աստուածաշունչ Մատեանը
հայերէնի թարգմանուելով Ե դարու
երկրորդ կիսուն:

Քաղաքական դէպքերը նկատի
ունենալով կրնանք ապահով կերպով
տեսնել որ Ա գարէն մինչեւ 428
թուականը, Հայաստանի վրայ իշ-
խեցին Հայ Արշակունիներ: Հռանդ-
եալի 63 (Յ.Ք.) թուի դաշնագրով
ընդմէջ Հռոմի եւ Պարթեևաստանի
համաձայնութիւն գոյացաւ որ Պար-
թեևներու թագաւորին եղբայրը Հա-
յաստանի վրայ իշխէ որպէս ենթա-
կայ Հռոմի կայսրին: Ասոր վրայ
ուրեմն, 66 թուականին Հայաստանի
առաջին Արշակունի թագաւորը
Տրդատ Ա (63-75 թ.) դէպի Հռոմ
ճամբորդեց թագ ստանալու համար
Ներոն կայսրէն ու վերադառնալու
Հայաստան որպէս թագաւոր:

Տրդատ Ա վերականգնեց Հայաստանի թագաւորութիւնը եւ վերատին կառուց հին Արտաշատ մայրաքաղաքը, որ քանդուած էր հոռմայեցի գորավար Կորբուղոնի ձեռքով Քրիստոսէ ետք 59 թուին: Տրդատի յաջորդ Սանատորուկ թագաւոր (75-110 թ.) իր կարգին կառուց արքայանիստ քաղաք մը եւս Մծուրք անունով, Եփրատ-Արածանիի եղբին, պարսպապատեց զայն, եւ իր արձանն ալ հոն կանգնեցուց: Այդ մասին կը կարդանք Փաւստոս Բիւրգանդիի Պատմութիւն Հայոց երկին մէջ: Արտաշատ կործանեցաւ Մարկոս Աւրելիոս կայսեր Պրիսկոս զօրավարի ձեռքով 163 թուականին եւ անոր փոխարէն Վաղարշապատ (Էջմիածին) քաղաքը կառուցուեցաւ Սանատորուկ թագաւորի որդի Վաղարշի (117-140 թ.) կողմէ որ հայոց թագաւորն էր:

Սեր նիւթին առնչակից ըլլա-
լով, մեզի համար կարեւոր է գիտնա-
որ Հայաստանի վերոյիշեալ երեք
մայրաքաղաքները միջազգալին յա-
րաբերութեանց եւ առեւտուրի կա-

ըեւոր կեղրոններ ըլլալով Ասորի փր
եւ Հայաստանի միջեւ, կարելի դար-
ձուցին քրիստոնէութեան թափան-
ցումը ի Հայաստան, նոյնիսկ առա-
քելական շրջանին, ինչպէս նշած է
Հայկ Մելքոննեան իր Հայ-Ասորի
Յարաբերութիւններ կարեւոր գիր-
քին մէջ:

Այս առնչութեամբ Գ դարու սկիզբը քաղաքական երկու կարեւոր դէպքեր պատահեցան, մին Ասորի-քի եւ միւսը Պարթեւաստանի մէջ, որոնք ուղղակի կապ ունեցան քրիստոնէութեան դէպի Հայաստան ներթափանցման հետ: Ասորիքի, ծանօթ նաև որպէս Օսրոյենէ-Եղեսիա, վերջին թագաւորը՝ Աբգար Թ (197-216թ.), իր արքայանիստ քաղաքին Եղեսիոյ մէջ (Ուրֆա) գերի կ'ինար Անտոնիոս Կարակալա կայսեր ձեռքը 216 թուին, եւ իր թագաւորութիւնը իսկոյն վերջ կը գտնէր: Ասորի պատմագէտներ հաստատած են որ Աբգար Թ Եղեսիոյ ծանօթ առաջին քրիստոնեաց թագաւորը եղած էր, ուր նոյնիսկ եկեղեցի մը գոյութիւն ունեցած էր եւ սակայն կործանած՝ ջրհեղեղի մը պատճառաւ 201 թուականին: Քիչ եւքը Պարթեւներու թագաւորութիւնը կը տապալէր եւ Սասանեաններ կը տիրէին Պարսկաստանի 226 թուականին:

Հռոմ, Աստրիք եւ Հայաստան

Այս երկու դէպքերը, պատահած Հայաստանի անմիջական դրացի պետութեանց մէջ, կը լիչեցնէն մեզի թէ քրիստոնէկութեան մուտքը Հայաստան կազ ունեցած է թէ՝ առաջին Լուսաւորիչներու, Սրբոցն Թաղէսի եւ Բարթուղիմէսի քարոզութեանց, եւ թէ՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի կատարած հիմնական գործին հետ; Առաքեալները նախ յարաբերութեան մէջ մտած են Արգար թագաւորներու երկրին՝ Ասորիքի հետ, ուրիշ ապա անցած են Հայաստան: Նաեւ, Սասանեան պետութեան հիմնադիր Արտաշերի դրդումով, Ս. Գրիգորի հայրը՝ Անակ, սպաննած է հայոց Խոսրովի թագաւորը, դէպք մը որ հրաշքի ճամբով ուղղութիւն պիտի տար քրիստոնէկութեան պաշտօնական կրօնք դառնալուն Հայաստանի մէջ, Խոսրովի որդի՝ Տրդատ Գ թագաւորի ձեռքով 301 թուականին:

Ագաթանգեղոս հայ պատմիչը
մանրամասնօրէն կը խօսի վերջին

覃文平 19

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՀՅ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱՉԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱՔԱՎԱԾՈՎ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ՄԱԼԹԱՅԻ ՄԻՋԱՉԳԱՅԻՆ ՄՐՑԱՅԱՐԻՆ ՄՐՑԱՅԱՐԻՆ

Փետրուարի 2-ին Մալթայում 4 հաւաքականների մասնակցութեամբ կը կայանայ աւանդական միջազգային մրցաշար: Մրցաշարին կը մասնակցի նաեւ ֆութպոլի Հայաստանի ազգային հաւաքականը: Մեր ընտրանու մրցակիցները կը լինեն Մալթայի, Բելառուսի եւ Խուանդիայի հաւաքականները: Մրցաշարը անցկացւում է 14-րդ անգամ:

Փետրուարի 2-ին ՀՀ ֆուտարով իսպանները խաղալու են Մալթայի, 4-ին՝ Բելառուսի, 6-ին՝ Խուանդիայի թիմերի հետ:

Այս մրցաշարով Հայաստանի հաւաքականը կը սկսի նախապատրաստուել 2010թ աշխարհի առաջնութեան ընտրական փուլին, որը մեկնարկում է Մեպտեմբերի 6-ին: Առաջմ յայտնի չէ, թէ ով է դիմաւորելու Հայաստանի ազգային թիմը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱՔԱՎԱԾՈՎ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ՀՈԿԵՅԻ ԱՇԽԱՐՅԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹԵԱՆ

Հոկեյի Հայաստանի մինչեւ 20 տարեկանների հաւաքականը մեկնել է Սերբիայի մայրաքաղաք Բելգրադ, որտեղ մեկնարկում է աշխարհի առաջնութեան 3-րդ խմբի հանդիպումները:

«Սպասում են լաւ արդիւնքների», - ասաց Հայաստանի Հոկեյի ֆեդերացիայի նախագահ Կարէն Խաչատրեանը՝ աւելացնելով, որ մեր թիմի մրցակիցները կը լինեն Սերբիայի, ՀԱՀ-ի, Թուրքիայի, Պուլկարիայի, Նոր Զելանդիայի եւ Աւստրալիայի հաւաքականները: Հաս Խաչատրեանի խմբի ֆաւորիտը տանտէրեն են՝ Սերբիայի հաւաքականի հոկեյստները.

«Իսկ մնացած հաւաքականները իրենց խաղամակարդակով գրեթէ հաւասար են եւ սպասում ենք, որ մեր թիմը յաջող հանդէս կը գայ»: Խմբում առաջին 2 տեղերը գրաւած թիմերը հասրաւորութիւն կ'ունենան շարունակել պայքարը:

Հայաստանի հաւաքականը հանդէս կը գայ 44-ամեայ յայտնի մասնագիտ Դուգլաս Դէչեզերի գլխաւորութեամբ: Մեր թիմի կազմում հիմնականում ընդգրկուած են «Ուրարտու», «Շենգաւիթ» եւ «Դինամօ» ակումբների խաղացողներ: Մեկնարկային խաղում, Հայաստանի ընտրանին կը մրցի ՀԱՀ-ի հետ: Մէկ օր անց հայ երիտասարդները ուժերը կը չափեն թուրքիայի հետ, որին նախորդ տարի յաղթել են նրա իսկ յարկի տակ: 2 օր հանգստանալուց յետոյ Յունուարի 20-ին Դէչեզերի սաները կը հանդիպեն նոր Զելանդիայի հետ:

ՇԱԽՄԱՏԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹԻՒՆ

Շախմատի Հայաստանի առաջնութեան 4-րդ տուրում հիմնականում դրանցուեցին խաղաղ արդիւնքներ, ուստի մրցաշարային աղիւսակի վերջին հորիզոնականներում փոփոխութիւններ չգրանցուեցին:

Առաջատար Տիգրան Պետրոսեանը առաջին կէս միաւորը կորցրեց: Նա սեւերով ոչ-ոքի խաղաց Արման Փաշիկեանի հետ, որը այնքան էլ յաջող հանդէս չի գալիս: Այնումենայիւ, Պետրոսեանը 3.5 միաւորով շարունակում է գլխաւորել մրցաշարային աղիւսակը, քանի որ նրան հետապնդող 3 շախմատիստները չկարողացան յաղթանակ տօնել:

Առաջնութեան յայտնութիւնը գարձած Մամուէլ Տէր-Մահակեանը սեւերով ոչ-ոքի խաղաց Տիգրան Նալբանդեանի հետ: Խաղաղ ելք դրանցուեց նաեւ Մմբատ Լպուտեան, Արա Մինասեանը, Կարէն Ասրեան, Արտաշէս Մինասեան պարտիաներում: Տէր-Մահակեանը, Արա եւ Արտաշէս Մինասեանները 3-ական միաւորով շարունակում են ընթանալ 2-րդ տեղում: Իր առաջին միաւորը վաստակեց Տիգրան Քոթանջեանը՝ ապիտակներով առաւելութեան հանճելով Զաւէն Անդրէասեանի նկատմամբ: Երկրորդ անընդէջ յաղթանակը տարաւ Աշոտ Անաստասեանը՝ սեւերով յաղթելով Արսէն Եղիշաբեանին:

*****

Վէկ ան Զեեի շախմատային սուպերմրցաշարում աւարտուեց չորրորդ տուրը Մագնուս Կառլսեն եւ Լեւոն Արոնեան պարտիան: 36-րդ քայլին գրանցուեց ոչ-ոքի:

Թէեւ Կառլեսնը ունէր որակական պարտիա, սակայն Արոնեանը դիրքային առումով աւելի նախընտրելի վիճակում էր: Պարզապէս Լեւոնը ժամանակի հետ խնդիր ունէր, ուստի ուսկի դիմել չէր կարող: Նախքան այս տուրը գրում այստիքէրները գլխաւորում էին մրցաշարային աղիւսակը: Այժմ նրանք դա անում են 3-ական միաւորով: Այսօր արագ ոչ-ոքի դրանցուեց աստրպէճանական գոյգում՝ Ռաջաբով եւ Մամեդերով պարտիայում: Միւս պարտիաները շարունակում են:

ԽՆԴՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԳԻՍ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՀՆԴ

ԱՆԻ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Ամուսնացեալք

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք ամուսնացեալք զոյլին եւ անոնց ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

«Մասիս»

**Զեր Ծանուցումները Վատահեցէր
«Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net**

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՖՈՒԹՊՈԼ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՒԹԻՒՆ

Անգլիոյ ֆութպոլի առաջնութեան 22-րդ հանգրուանի մրցումներուն արդիւնքները

Ուեսթ Համ - Ֆուլհամ 2-1

Սանտորինու - Փոթբամուր 2-0

Արսենալ - Պլոմինկիեն 1-1

Միտուզպոր - Լիվորփուլ 1-1

Էվրոբոն - Սանչեսբըր 0-0

Սանչեսբըր Եուն. - Նիւքսը 6-0

Չելսի - Թորենիամ 2-0

Պոլթըն - Պլեքպըրն 1-2

Ասթոն Վիլլա - Ռիտիխնկ 3-1

Տերախ Բաունթի - Ուիկան Աթ. 0-1

Առաջատար խումբերու դասաւորումը

Սանչեսբըր Եուն. 22 16 3 3 44-11 51

Արսենալ 22 15 6 1 48-16 51

Չելսի 22 14 5 3 35-16 47

Սանչեսբըր Սիթի 22 11 6 5 29-23 39

Լիվորփուլ 21 10 9 2 35-14 39

Էվրոբոն 22 12 3 7 38-22 39

Ասթոն Վիլլա 22 11 6 5 40-28 39

Առաջատար խումբերու դասաւորումը

Սանչեսբըր Եուն. 22 16 3 3 44-11 51

Արսենալ 22 15 6 1 48-16 51

Չելսի 22 14 5 3 35-16 47

Սանչեսբըր Սիթի 22 11 6 5 29-23 39

Լիվորփուլ 21 10 9 2 35-14 39

Էվրոբոն 22 12 3 7 38-22 39

Ասթոն Վիլլա 22 11 6 5 40-28 39

ՄՊԱՆԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՒԹԻՒՆ

Ապանիայի ֆութպոլի առաջնութեան 18-րդ հանգրուանի մրցումներուն արդիւնքները

Քալիարի - Ուտինեզէ 0-1

Սիենա - Ինթե Սիլան 2-3

Արալանթ - Ա. Էս. Ուոնա 1-2

Փարմա - Ֆիորենտինա 1-2

Էմփոլի - Ուեճինա 1-1

Քաթանիա - Եուվենտուս 1-1

Սամտորիա - Փալերո 3-0

Լաջիո - Ենոնվա 1-2

Թորինո - Լիվորնո 1-2

Ա. Էս. Միլան - Նափոլի 0-1

Առաջատար խումբերու դասաւորումը

Ինթե Սիլան 18 14 4 0 40-11 46

Ա. Էս. Ուոնա 18 11 6 1 35-19 39

Եուվենտուս 18 10 6 2 36-16 36

Ուտինեզէ 18 9 5 4 23-21 32

Ֆիորենտինա 18 8 7 3 28-17 31

Փալերո 18 6 7 5 25-30 25

Նափոլի 17 6 5 6 25-22 23

Առաջատար խումբերու դասաւորումը

Mission Liquor & Wines

Chivas Regal 12-Yr Scotch 1749 750ml 3399 1.75L	Absolut Vodka 1299	Grey Goose Vodka 2099	Johnnie Walker Black Label 1949 750ml 4799 1.75L	Hennessy Cognac 2099 VS 3099 VSOP
Hennessy XO Cognac 9499	El Massaya Arak 2099	Ketel One Vodka 1799	Courvoisier VS Cognac 1699	Skyy Vodka 999 750ml 2099 1.75L
BV Coastal All Varietals 699	Milagro Silver Tequila 1599	Crown Royal Canadian Whisky 1499	Ciroc Vodka 1799	Tres Generaciones Tequila 1999 Añejo/Silver
Vodka Specials	Brandy/Cognac Specials	Scotch Whisky Specials		

Ora Product of France.....\$12.49	Le Cartier Napoleon VSOP.....\$7.99	Dewar's 12 Yrs.....\$17.99
Stolichnaya Elit.....\$42.99	Armenia 3 Yrs.....\$9.99	Dewar's White Label.....\$26.99 1.75L
Putinka.....\$10.99	Hennessy VS.....\$20.99	Chivas Regal 12 Yrs.....\$17.49
Moskovskaya.....\$5.99	Mesrob Mashtots 25 Yrs.....\$29.99	Chivas Regal 18Yrs.....\$49.99
Absolut \$12.99	Courvoisier VS.....\$16.99	Johnnie Walker Red...\$13.99 750ml \$24.99 1.75L
Skyy.....\$9.99 750ml \$20.99 1.75L	Courvoisier XO.....\$79.99	Johnnie Walker Gold.....\$44.99
Imperia \$17.99	Remy VSOP.....\$32.99	Johnnie Walker Green.....\$34.99
Stolichnaya.....\$19.99 1.75L	Remy XO.....\$99.99	
Jean Marc XO.....\$39.99	Martell XO.....\$89.99	
Czar's Gold Product of Russia.....\$14.99	Bossard XO.....\$17.99	
Reyka Product of Iceland.....\$19.99	Hennessy Paradis.....\$249.99	
Cristall.....\$9.99	Tanqueray Gin.....\$16.99	
Smirnoff.....\$8.99	Beefeater Gin.....\$22.99 1.75L	
Vox Vodka.....\$17.99	Bacardi Rum (Light or Dark).....\$15.99 1.75L	
Skyy 90.....\$24.99	Bacardi Rum (Light or Dark).....\$8.99	
Smirnoff.....\$15.99 1.75L	Captain Morgan.....\$18.99 1.75L	
Stolichnaya.....\$15.99	Captain Morgan.....\$11.99	
Grey Goose.....\$49.99 1.75L	Bombay Sapphire Gin.....\$29.99 1.75L	
Absolut \$23.99 1.75L		

Don Julio Añejo Tequila 3299	Czar's Gold Vodka 1499	Romance Vodka 899	Belvedere Vodka 2099	Arrow Liqueur Assorted Flavors 2 for 500
Johnnie Walker Green Label 3499 Gold Label 4499	Level Vodka 1799	Louis XI XO Brandy 1499	Don Julio 1942 Tequila 8499	Johnnie Walker Blue Label 12499 750ml 24999 1.75L
Imperia Vodka 1799	Cazadores Reposado Tequila 2199	Russian Standard Vodka 1099	Dewar's 12-Yr Scotch 1799	Wines Select & Assorted 750ml Starting at 189

1785 E. Washington Blvd., Pasadena, CA 91104

(626) 794-7026 • (626) 794-7368

Near the corner of Allen & Washington • Open Monday—Saturday 9 am - 8 pm

www.missionliquor.com

*Minimum 12 Bottle Mix & Match • This ad expires on 01/31/08 • We reserve the right to limit quantities • Sales tax excluded
 • Prices subject to change without notice • No checks or credit cards
 All items are 750ml in size unless specified.